

SOUHRNNÁ ZPRÁVA

Zpracováno pro Abakus -
nadační fond zakladatelů Avastu

Závěrečná evaluační zpráva k zavádění a dopadu homesharingu

za období duben 2022 až prosinec 2023

SCHOLA EMPIRICA

Souhrnná zpráva

Závěrečná evaluační zpráva k zavádění a dopadu homesharingu za období duben 2022 až prosinec 2023

Zpracováno pro Abakus - nadační fond zakladatelů Avastu

28. 1. 2024

Evaluátor: SCHOLA EMPIRICA, z. s.

Zadavatel: Abakus – nadační fond zakladatelů Avastu

Autoři: Kateřina Šafářová, Martina Ducheček Koutná, Egle Havrdová, Kateřina Hudáčková,
Marek Pour, Jan Netík

Obsah

5	O zprávě
6	O projektu
7	Shrnutí hlavních poznatků
11	Metodologie
12	Pečující rodiny
16	Děti podpořené homesharingem
18	Wellbeing dětí
20	Péče o děti zapojené do homesharingu
21	Wellbeing pečujících
25	Motivace pečujících pro vstup do homesharingu
27	Obavy pečujících
29	Pobyty dítěte u hostitelů
33	Vztah a komunikace s hostiteli
36	Vnímané dopady homesharingu u spárovaných rodin
39	Hodnocení homesharingu
41	Možnosti rozvoje homesharingu
43	Hostitelé
49	Motivace hostitelů pro zapojení do homesharingu
53	Obavy hostitelů
55	Přípravný kurz pro hostitele
59	Vztah a komunikace s dítětem a jeho rodinou
62	Péče o dítě s postižením
66	Vnímané přínosy a dopady homesharingu
68	Hodnocení homesharingu
69	Možnosti rozvoje homesharingu
70	Zprostředkující organizace očima pečujících a hostitelů
73	Homesharing pohledem organizací
74	Charakteristika 6 mentorovaných organizací, personální složení týmů
75	Vnímání prvotní metodické příručky homesharingu
76	Náhledy na absolvovaný mentoringový program
77	Příležitosti k rozvoji homesharingu
78	Aktivní nábor hostitelů
78	Setkávání pečujících i hostitelů
79	Další vzdělávání pro hostitele
79	Frekvence a délka pobytů dítěte u hostitelů
79	Dlouhodobé sledování wellbeingu zapojených rodin
80	Závěr
82	Přílohy
83	Přehled grafů
84	Přehled sebraných dat
84	Projektový tým
84	Kvantitativní data z evaluace
84	Wellbeing pečujících rodin

Úvod

O zprávě

Zpráva přináší zjištění evaluace projektu homesharing, který byl realizován v **8 organizacích** (s upřesněním krajů, v nichž působí). Zpráva pokrývá časové období od dubna 2022 do prosince 2023.

- Centrum Orion – Královehradecký kraj,
- Centrum pro komunitní práci střední Čechy – Středočeský kraj,
- LÍP A SPOLU – Liberecký kraj,
- Mikasa – Moravskoslezský kraj,
- Naděje pro děti úplňku – Praha
- Rodinné Integrační Centrum – Pardubický kraj
- Slezská diakonie – Úsek Brno – Jihomoravský kraj,
- Zet-My – Olomoucký kraj.

Cílem evaluace bylo změřit a doložit dopad využívání homesharingu na vybrané závislé proměnné: wellbeing rodin s dětmi s mentálním nebo kombinovaným postižením a připravenost hostitelů na péči o tyto děti (evaluace dopadu) a identifikovat výzvy při zprostředkování homesharingu a poskytování mentoringu dalším budoucím organizacím (evaluace procesu).

Evaluace kombinuje kvantitativní i kvalitativní metody, konkrétně 7 dotazníkových měření (3 mezi hostiteli, 2 mezi pečujícími, 1 pro osoby, které homesharing ukončily, 1 pro zprostředkující organizace) a 20 fokusních skupin (9 s pečujícími rodinami, 8 s hostiteli a 3 s pracovníky zprostředkujících organizací).

Design evaluace je podrobněji popsán v kapitole *Metodologie*. Evaluace je realizována díky finanční podpoře Abakusu – nadačního fondu zakladatelů Avastu a navazuje na předchozí pilotní evaluaci homesharingu v letech 2019–2021. Výstupy z dotazníkových šetření mezi pečujícími rodinami hostiteli jsou ve větším detailu představeny v příloze *Kvantitativní data z evaluace*. V této evaluační zprávě jsou zařazeny pouze vybrané grafy a jsou zde podrobně představeny zjištění z fokusních skupin.

O projektu

Model homesharingu, sdílené komunitní péče, do ČR z Irska přinesla organizace Naděje pro děti úplňku. Jde o přirozený systém podpory rodin dětí s mentálním či kombinovaným postižením. Propojuje dlouhodobě pečující rodiny s rodinami či jednotlivci, kteří chtějí a mohou část svého volného času věnovat dítěti s daným znevýhodněním v roli tzv. **hostitelů**.

Hostitel je jednatel či rodina, který si pravidelně bere dítě na předem domluvený čas do své domácnosti, společně si hrají, chodí na procházky, kreslí nebo podnikají jiné aktivity. Poté se dítě vrací zpátky do své rodiny. Dítě s mentálním či kombinovaným postižením získává nové sociální kontakty a dovednosti, zatímco jeho rodina si může od nepřetržité péče odpočinout.

V rámci **pilotního projektu**, rovněž podpořeného nadačním fondem Abakus (dříve Nadační fond Avast), se homesharing testoval a adaptoval v ČR prostřednictvím dvou organizací: **Naděje pro děti úplňku** (dále “Děti úplňku”) působící v Praze a okolí a **Rodinným Integračním Centrem** (dále “RIC”), které je poskytovatelem registrovaných i neregistrovaných služeb pro osoby s poruchami autistického spektra (dále PAS) i s jiným mentálním či kombinovaným postižením v Pardubickém kraji.

Zatímco pilotní projekt probíhající v letech 2019–2021 byl zaměřený výhradně na podporu rodin s dětmi s PAS, v této zprávě evaluovaný homesharing podporuje také rodiny dětí s mentálním či kombinovaným postižením. Děti s PAS však stále tvoří většinu podpořených dětí v homesharingu.

V letech 2022–2023 bylo do realizace homesharingu zapojeno celkem 8 organizací. Organizace Děti úplňku a RIC, které s homesharingem začaly v ČR jako první, provázely v mentorské roli následujících 6 organizací s cílem předat jim uceleně základní know-how a poskytovat jim průběžnou podporu, aby získaly v poskytování homesharingu sebejistotu, která by jim umožnila stát se mentory pro případné další organizace, a homesharing se tak v ČR více rozšiřoval.

- Centrum Orion
- Centrum pro komunitní práci střední Čechy (CPKP)
- LÍP A SPOLU
- Mikasa
- Slezská diakonie – Úsek Brno (dále „Slezská diakonie“)
- Zet-My

Mentoringový program sestával z představení filozofie homesharingu a předávání zkušeností organizací RIC a Děti úplňku s realizací konkrétních aktivit v konkrétních fázích homesharingu (nábor a příprava hostitelů, párování rodin a hostitelů apod.). Část úvodních školení proběhla kvůli pandemii covid-19 online. Mentoringový program zahrnoval také možnost čerpat individuální mentoring (3 organizace měly jako mentora RIC a 3 Děti úplňku), společná mentoringová a sdílecí setkání a vzájemné návštěvy v jednotlivých organizacích.

Do evaluace se zapojilo celkem 188 rodin s dětmi se znevýhodněním ve věku 4–18 let (a několik dospělých se znevýhodněním). Zhruba dvě třetiny dětí s PAS.

Shrnutí hlavních poznatků

Motivace pro zapojení do homesharingu:

Rodiny s dětmi s PAS, mentálním či kombinovaným postižením zmiňovaly dvě hlavní motivace pro vstup do homesharingu, které se většinou projevovaly současně. Jednak odlehčit si v péči o dítě, získat volný čas pro své další děti, pro sebe a případně také pro partnera. Dále umožnit dítěti s postižením navázat nový vztah a poskytnout mu nové podněty, dopřát dítěti zažít něco nového. Pečující často zmiňovali, že dítě přihlášené do homesharingu postrádá kamarády nebo jinou blízkou osobu, která by ho měla ráda, a že nechtějí (zejména ty starší) trávit čas jen s rodiči.

Hostitelé, kteří rodinám pomáhají s péčí o děti se znevýhodněním, jsou většinou jednotlivci mezi 35 a 50 lety, kteří jsou spokojeni se svým životem, jsou finančně zajištěni a chtějí ve svém volném čase dělat něco smysluplného. Celkem 98 % hostitelů v dotazníku uvedlo, že rádi pomáhají ostatním. Na homesharingu je zaujala možnost pomoci rodičům dítěte s postižením a alespoň na chvíli jim odlehčit. Zároveň vnímají homesharing jako příležitost vyzkoušet a naučit se něco nového (i o sobě samém). Část hostitelů mluvila také o tom, že chce svou aktivitou dělat osvětu o životě s postižením.

Obavy pečujících a hostitelů:

Rodiče dětí s mentálním či kombinovaným postižením na začátku bojovali s obavami svěřit dítě na určenou dobu neznámému člověku, báli se také toho, jak si hostitel/ka v různých situacích poradí, aby se dítěti něco nestalo, část z nich také nebyla zvyklá se od dítěte oddělit. Obavy z toho, jak bude o děti postaráno, zeslábly po seznámení se s hostiteli a také díky intenzivní podpoře a komunikaci zprostředkujících organizací. Po prvotních zkušenostech s pobyty dětí u hostitele se objevovaly spíše obavy, aby děti hostitele svým chováním neodradily, a aby homesharing v blízké době neskončil.

U hostitelů se prvotní obavy týkaly především zvládnutí péče o děti, částečně také toho, jak si budou rozumět s dítětem a rodinou. Jejich obavy se mezi prvním (vstupním) a druhým měřením (po školení) výrazně snížily, což značí, že se cítili být více připraveni na svoje zapojení do projektu.

Vnímané přínosy a dopady:

Pečující na homesharingu oceňují specifický charakter dlouhodobého blízkého vztahu mezi dvěma rodinami, respektive mezi svým dítětem s mentálním či kombinovaným postižením a hostitelem. Vnímají a velmi oceňují pomoc, pociťují úlevu. Volný čas věnují především sourozencům, kterým se jinak nemohou dostatečně věnovat, snaží se s nimi podnikat aktivity, které s jejich sourozencem se zdravotním znevýhodněním nejsou možné. Dále zařizování běžných záležitostí (nákupy, úřady...) nebo prohlubování vztahu s partnerem.

Hostitelé jsou rádi, že mohou rodině ulehčit jejich situaci, mají dobrý pocit z toho, že zvládají péči o dítě, těší je s ním trávit čas, cítí často po pobytech dítěte naplnění a radost. Jsou rádi, že jsou do

projektu zapojení. Často uváděli, že oceňují, že je to vykročení ze stereotypu, že je péče o dítě učí maximálně se koncentrovat na něj a na přítomnou chvíli a vše ostatní takzvaně hodit za hlavu. Několikrát padlo přirovnání k dovolené.

Wellbeing pečujících a dětí zapojených do homesharingu:

Wellbeing je komplexní pojem zahrnující různé oblasti osobní pohody a kvality života. V rámci evaluace jsme se u pečujících snažili pokrýt dimenze wellbeingu **psychického a emocionálního** (1), **sociálního** (2) a **fyzického** (3).

Těžištěm měření byla první zmíněná oblast emocionálního wellbeingu, zastoupená celkem 4 dotazníky, z nichž se jeden (WHO-5) zaměřuje výlučně na pozitivní aspekty wellbeingu (např. dobrá nálada, pocit naplnění) – výsledky tohoto dotazníku proto označujeme dále v textu jako tzv. **“pozitivní wellbeing”**. Další tři dotazníky mapují spíše aspekty negativní (např. úzkost, nespavost). Důvodem tohoto rozdělení je mírně kontrain intuitivní skutečnost, že ačkoli spolu oba koncepty souvisí, nelze je definovat zrcadlově. Jinými slovy, prostá absence negativních prožitků sama o sobě neznačí vyšší míru prožitků pozitivních, a naopak.

Z dotazníků zaměřených na negativní aspekty wellbeingu jsme využili dotazník PHQ-9 měřící depresivní symptomatiku, dotazník GAD-7 zkoumající úzkostnou symptomatiku, a také dotazník GP-CORE, který je koncipovaný širěji a poskytuje obecnější ukazatel psychické a emocionální (ne)pohody.

Oblast sociálního wellbeingu je v šetření zastoupena dotazníkem RNSS, který se zaměřuje na subjektivně vnímané naplnění vztahových potřeb, např. pocit podpory, možnost sdílení prožitků s blízkými a pocit autenticity.

Fyzický wellbeing se týká subjektivně vnímaného zdravotního stavu, frekvence fyzických aktivit a kondice.

Wellbeing dětí (pozitivní a fyzický) jsme zjišťovali skrze dotazování jejich rodičů.

Hlavní zjištění jsou tři:

1. Většina sledovaných nástrojů poukazuje na nižší hodnoty wellbeingu u pečujících o děti zapojené do homesharingu ve srovnání s klinickými normami i běžnou dospělou populací, zejména v oblasti depresivity a úzkostnosti.
2. V době mezi vstupním měřením a měřením před koncem projektu **se wellbeing u pečujících spárovaných s hostitelem mírně zvýšil ve všech sledovaných dimenzích**. Za zvýšením mohou stát i jiné faktory, z dalších položek v dotazníku a z výpovědí na fokusních skupinách se zdá, že většině pečujícím homesharing zvyšuje kvalitu života. 94 % pečujících rodin uvedlo, že by se přihlásily znovu. Stejný podíl respondentů vnímá homesharing jako podporu ve svém životě.
3. Mezi vstupním a průběžným měřením se zvýšil pozitivní wellbeing dětí v homesharingu spárovaných s hostitelem.

Co se celkově v homesharingu daří:

- Klíčovým okamžikem je párování a seznamování obou rodin. Výsledek párování hodnotí pozitivně obě strany. U samotného průběhu se v několika případech objevil návrh na zkrácení počtu podporovaných návštěv (za účasti adaptačního průvodce), jako „zbytečně“ dlouhý ho vnímají spíše rodiče starších dětí a rodiče dětí, kteří jsou zvyklí využívat i jiné služby (např. osobní asistenci).
- Hostitelé se cítí po školení připraveni na zvládání situací v péči o dítě s mentálním či kombinovaným postižením. Cítí také oporu ve zprostředkující organizaci, které mohou kdykoliv zavolat o pomoc či konzultaci.
- Organizace mají od pečujících i hostitelských rodin vysokou míru důvěry, funguje otevřená komunikace (sdílení i dílčích potřeb).
- Většina organizací pořádá alespoň jedenkrát či dvakrát do roka pro hostitele a pečující sdílecí setkání, výlety a jiné neformální akce, což pečující a hostitelé oceňují. O něco více to oceňují pečující, protože častěji trpí sociální izolací.
- Všech 6 mentorovaných organizací se dle svých výpovědí cítí připravených na to být mentory pro ostatní organizace. Získanou mentoringovou podporu od Děti úplňku a RICu oceňují, zároveň si ale nemyslí, že je v podobě, ve které ji absolvovali, přenositelná pro další organizace.

Co se celkově (zatím tolik) nedaří:

- 6 mentorovaných organizací často zmiňovalo, že nemělo ve sledovaném období optimální personální obsazení (malý tým, malé úvazky, v jedné organizaci zaznělo také, že finanční ohodnocení práce je nízké a tato práce je pouze pro srdcaře). Na fokusních skupinách na konci roku 2023 však zaznělo, že se většinově podařilo týmy do roku 2024 stabilizovat a personálně posílit, tak aby mohly školit hostitele a párovat další rodiny (a zároveň pečovat o ty již spárované nebo čekající na spárování).
- Napříč organizacemi zaznívalo, že bojují s tím, že je nedostatek hostitelů a že mají rodiny, kterým se dlouho nedaří hostitele najít.

Jaké změny nebo rozšíření homesharingu by respondenti uvítali:

Drtivá většina zapojených respondentů je velmi spokojených. Objevilo se jen několik málo relativně dílčích návrhů na zlepšení či rozšíření homesharingu, zde uvádíme vybrané z nich:

- Část pečujících i hostitelů by uvítala více příležitostí se setkávat s dalšími pečujícími či hostiteli (pečující s pečujícími, hostitelé s hostiteli) a sdílet své zkušenosti, informace, pocity. Případně organizaci společných setkání, akcí s dětmi (výlety, mini tábor). Mezi pečujícími je obecně poptávka po delších nebo častějších odlehčovacích službách typu víkendová odlehčovací služba nebo letní tábor.

→ Pečující by uvítali možnost konzultací s psychologem. Hostitelé pak kurz první pomoci, konzultace s odborníkem k péči o dítě s konkrétní diagnózou a možnost se v problematice práce s dětmi s postižením dále vzdělávat.

→ Souhrnněji se tomuto tématu věnujeme v kapitole *Příležitosti k rozvoji homesharingu*.

Návaznost na pilotní evaluaci v letech 2019–2021:

Motivace, obavy a spokojenost pečujících a hostitelů s homesharingem identifikované v pilotní evaluaci, která sledovala v letech 2019–2021 realizaci homesharingu u Děti úplňku a RICu, se v čase výrazně neproměňují.

V pilotní evaluaci bylo zapojeno 32 pečujících rodin a 33 hostitelských rodin, což je výrazně méně než v navazující evaluaci. Stávající evaluace oproti té pilotní klade větší důraz na sledování wellbeingu pečujících osob zapojených do homesharingu (včetně těch, které dosud na spárování s hostiteli čekají), a zároveň také analyzuje a shrnuje přístupy a zkušenosti organizací se zprostředkováváním homesharingu.

Metodologie

Design evaluace projektu homesharing byl postaven na kombinaci kvantitativních a kvalitativních metod tak, aby bylo možné co nejlépe vyhodnocovat jak průběh, tak dopady projektu. V rámci projektu rozlišujeme dvě roviny evaluace:

1. Evaluace **procesu** s cílem průběžného učení a porozumění výzvám implementace. U hostitelů i pečujících měříme obavy, očekávání a motivaci (a jejich vývoj v čase), dále nastavování vzájemných vztahů a vnímání podpory ze strany zprostředkujících organizací. U 6 zprostředkujících organizací jsme sledovali jejich hodnocení absolvovaného mentoringového programu a jeho možné úpravy do budoucna pro další organizace. Tato část evaluace byla pojata jako interní zpětná vazba pro zadavatele a zapojené organizace a není součástí této veřejné evaluační zprávy.
2. Evaluace **dopadu** s cílem změřit dopad intervence na vybrané závislé proměnné – wellbeing pečujících (spokojenost s jednotlivými aspekty života, úzkostnost, depresivita), wellbeing dítěte podpořeného homesharingem, připravenost hostitelů pečovat během domluvených pobytů o dítě s mentálním či kombinovaným postižením, připravenost 6 organizací být mentorem pro další organizaci/e.

U wellbeingu pečujících a dítěte zapojeného do homesharingu porovnáváme vývoj wellbeingu rodin již spárovaných s hostiteli a rodin pečujících, které dosud s hostitelem spárování nejsou a nemohly dosud homesharing využívat.

Spárované rodiny by byly v logice kvaziexperimentálního designu **intervenční skupinou, nespárované kontrolní skupinou**. V naší evaluaci však není toto rozdělení tak ostré, protože rodiny se párovaly průběžně. V prvním dotazníkovém měření na jaře 2022 téměř nikdo neměl svého hostitele, ve druhém měření na podzim 2023 ho většina měla, ale objevovaly se rozdíly v tom, jak dlouho a intenzivně u nich homesharing probíhá.

Zpráva představí postupně hlavní zjištění za pečující a hostitelské rodiny, jejich vnímání podpory od zprostředkujících organizací, pohled zprostředkujících organizací a možnosti rozvoje homesharingu.

Pečující rodiny

Pečující rodiny

Kapitola blíže představuje pečující rodiny, děti podpořené homesharingem (nebo na tuto podporu čekající), wellbeing pečujících i dětí a jejich dosavadní zkušenosti s homesharingem.

Dotazníkových šetření se zúčastnilo celkem 229 pečujících z celkem 190 rodin.¹

Zapojené rodiny jsou ve třech čtvrtinách úplné, tedy s oběma rodiči. Dotazník, který se obracel na oba pečující v rodině, nicméně většinou vyplnily pouze matky, 76 % odpovědí je od nich.

Průměrný počet zapojených pečujících na 1 organizaci je 29. Nejvíce pečujících vyplnilo dotazníky za Děti úplňku.

Tabulka 1: Počet všech zapojených pečujících podle organizací

Děti úplňku	54
Mikasa	31
CPKP	31
LÍP A SPOLU	30
Centrum Orion	27
Slezská diakonie	23
Zet-My	19
RIC	13

Věk rodičů či jiných pečujících osob² je většinou mezi 35 a 50 lety, 42 % zapojených rodičů má vysokoškolské vzdělání, podobný podíl (40 %) středoškolské vzdělání s maturitou. Polovina pečujících v našem vzorku žije v obci do 10 000 obyvatel, ve městě s více než 110 000 obyvateli žije 23 %.

Většina pečujících zapojených do homesharingu pracuje. Placenou práci nevykonává 26 %. Částečný úvazek využívá 28 %, podniká 11 %. Polovina rodin (52 %) uvedla, že **vycházejí s financemi spíše obtížně** (37 % s menšími obtížemi, 15 % s většími), čtvrtina vychází s financemi „docela snadno“, zbylá pětina snadno nebo velmi snadno.

¹ Zahrnujeme pouze úplně vyplněné dotazníky. Počet pečujících, kteří vyplnili oba dotazníky (vstupní i průběžný) je nižší, konkrétně je to 68 pečujících z 44 rodin. Ostatní vyplnili jen 1 z dotazníků. Popis socio-demografických charakteristik se vztahuje na všechny pečující. Zkušenosti s homesharingem, týkající se komunikace s hostiteli a vnímaných dopadů, se týkají pouze spárovaných pečujících, kteří vyplnili průběžný dotazník nebo sdíleli své zkušenosti na fokusní skupině.

² Pro zjednodušení a větší přehlednost používáme v částech zprávy pro všechny pečující slovo „rodič“, drtivá většina jsou biologickými rodiči. V několika málo případech jde pak o jiného člena rodiny (např. prarodiče) nebo pěstouny.

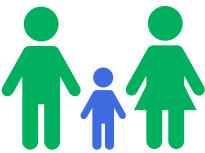
Kdo jsou pečující

229
respondentů
8
krajů

1/2

rodin v HS žije v obci
do 10 000 obyvatel

3/4

domácností jsou
s oběma rodiči

3/4

zapojených dětí
jsou chlapci

7-13 let

typický věk dětí
(rozmezí je 4-33)

2/3

dětí má PAS

25 % dětí se samo nají
bez problémů

11 % komunikuje
bez problémů

74 %

pečujících vykonává vedle péče
o dítě s postižením placenou práci

52 %

domácností vychází
s financemi s obtížemi

Péče o dítě s mentálním či kombinovaným postižením rodičům zabírá
mnoho hodin denně:

4 hodiny denně

medián typické intenzivní péče v pracovním týdnu
(takové, při které nelze dělat nic jiného)

8< hodin denně

23 % pečujících však stráví intenzivní péčí více

3 hodiny denně

čas v pracovním týdnu věnovaný
méně intenzivní péči o dítě

93 %

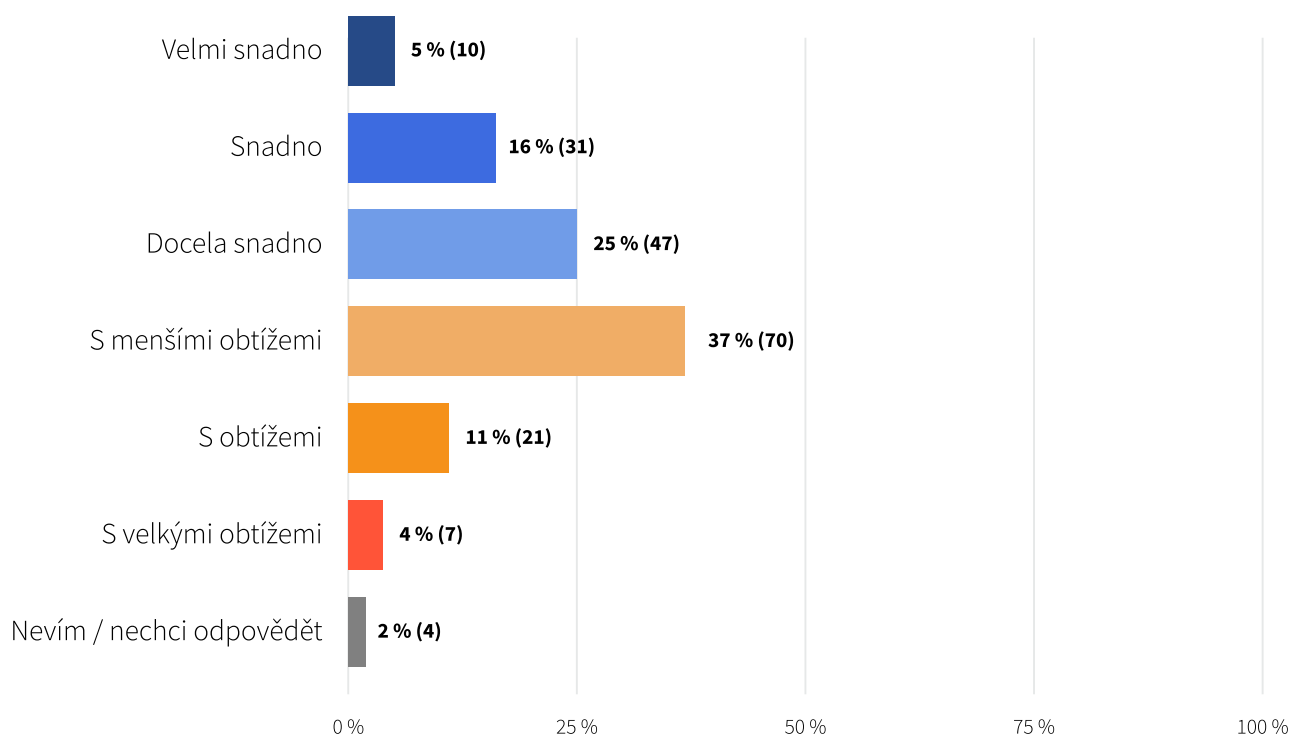
spárovaných rodin uvedlo,
že vnímá homesharing jako
podporu ve svém životě

95 %

spárovaných rodin by
se zapojilo znovu kdyby
věděli to, co ví teď

Graf 01 Příjem pečujících domácností

Jak vychází Vaše domácnost s celkovým měsíčním příjmem?

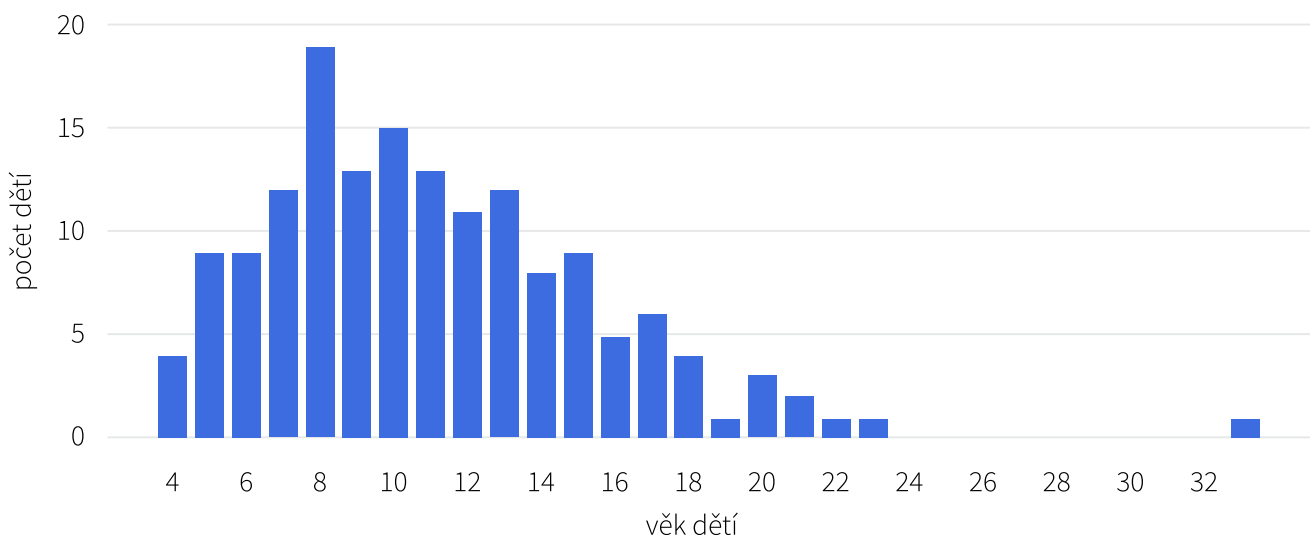
N = 190 pečujících. Všichni pečující, kteří vyplnili alespoň 1 dotazník, na úrovni domácnosti.

Děti podpořené homesharingem³

Evaluace se zúčastnilo celkem **189 dětí** (skrže dotazníky vyplňované rodiči). Děti v homesharingu jsou ze tří čtvrtin chlapci, nejčastěji ve věku 7 až 13 let. Nejmladšímu dítěti jsou 4 roky, 9 % „dětí“ je starších 18 let, neboť některé organizace zprostředkovávají homesharing i po dosažení plnoletosti.

³ V této kapitole popisujeme, jak děti, které se již vídají s hostitelem, tak děti, které na spárování teprve čekají. Tyto dvě skupiny se v základních socio-demografických charakteristikách neliší.

Graf 02 Věk dětí v homesharingu

N = 189 dětí zapojených či přihlášených do homesharingu.

Zhruba **dvě třetiny dětí zapojených do homesharingu mají poruchy autistického spektra**, ostatní děti mají jiné znevýhodnění (nejčastěji kombinované postižení, Downův syndrom, vývojovou dysfázii, těžkou mentální retardaci nebo ADHD, poměrně běžná je kombinace více znevýhodnění).

Graf 03 Míra podpory dětí v homesharingu

Jakou míru podpory potřebuje dítě, o které pečujete?

Samo se nají

Samo se obleče

Zvládá základní hygienu

Komunikuje

0 % 25 % 50 % 75 % 100 %

● Bez problémů ● S dopomocí ● Vůbec ne ● Specifické potřeby

N = 189 dětí zapojených či přihlášených do homesharingu.

Děti zapojené do homesharingu potřebují ve většině případů pomáhat se všemi oblastmi v grafu výše. S dopomocí se polovina dětí zvládne najíst, obléci se nebo provést základní hygienu. Nejvíce specifických potřeb mají děti v komunikaci.

Další podporu či služby v péči o dítě mimo homesharing využívá přibližně polovina pečujících. Nejčastěji jde o ranou péči či osobní asistenci. Tyto služby ale zpravidla nepokrývají dostatečně potřeby rodiny.

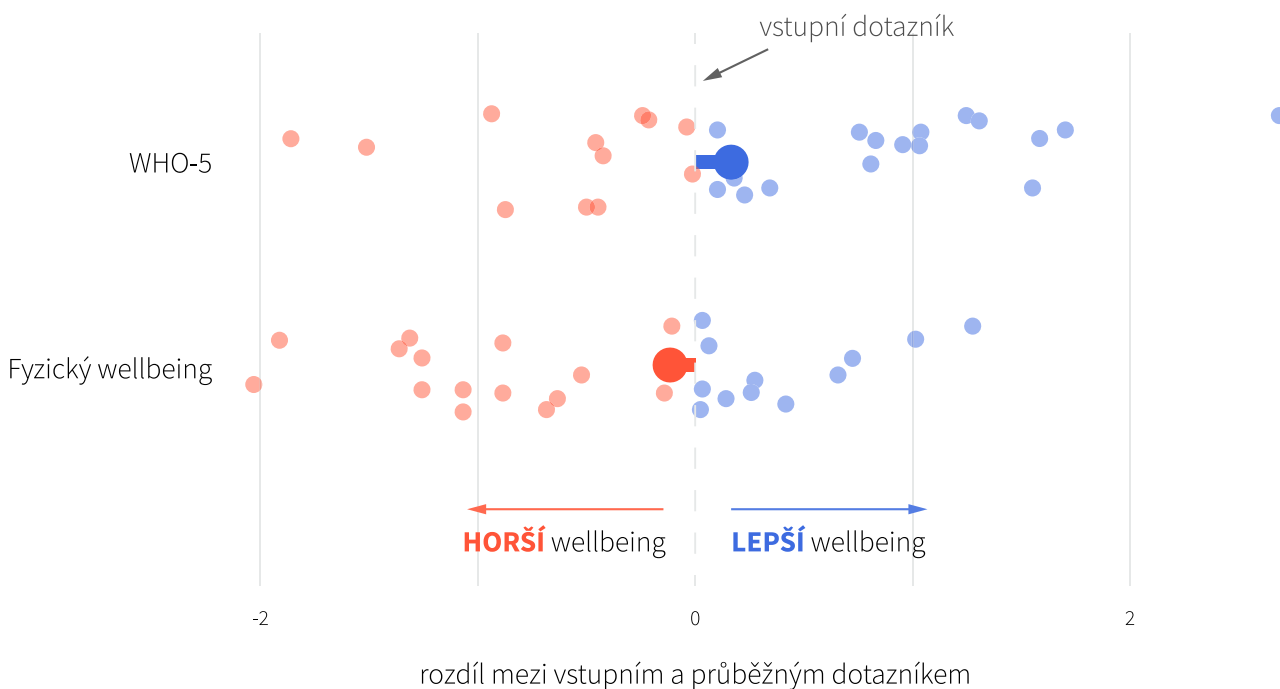
Nejvíce času mimo domov tráví děti ve škole. Do ní chodí alespoň 4 dny v týdnu 8 z 10 dětí v homesharingu.

Wellbeing dětí

U dětí jsme mapovali pomocí odpovědí rodičů v dotazníku pozitivní a fyzický wellbeing. Rodiče v obou dotaznících odpovídali na sérii otázek v dotazníku KIDSCREEN (k fyzickému wellbeingu) a dotazníku WHO-5 (k pozitivnímu wellbeingu). Otázky zjišťovaly, jak často bylo dítě v posledních 14 dnech vesele, klidné, jaké je jeho celkové fyzické zdraví nebo zda mělo v posledních 14 dnech nějakou fyzickou aktivitu. Na základě všech odpovědí jsme jim vypočítali celkové skóre a porovnali, jak se u dětí ve sledovaném období vyvíjelo.

Graf 04 Vývoj wellbeingu dětí mezi vstupním a průběžným měřením

Děti spárované s hostitelskou rodinou

N = 30 = počet spárovaných dětí

Malé, lehce průhledné body v grafu představují jednotlivé děti spárované s hostitelem, jejichž rodič/e se zúčastnili obou vln měření; jejich umístění na ose x je dané rozdílem aktuální hodnoty v konkrétní oblasti wellbeingu a střední (mediánové⁴) hodnoty při prvním měření (v rámci vstupního dotazníku). Velký barevný bod tyto rozdíly pro přehlednost shrnuje a ukazuje, jak moc se wellbeing dětí mezi prvním a druhým měřením změnil.

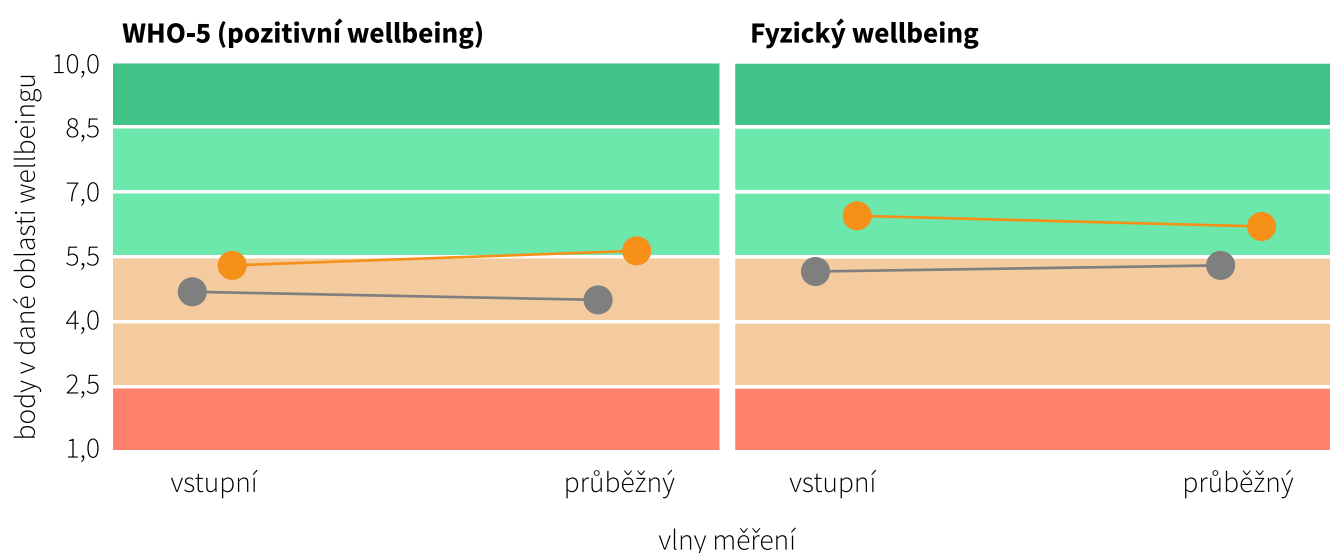
Důležitým vodítkem je barva. Modře zbarvené hodnoty jednotlivých dětí říkají, že si v dané oblasti wellbeingu vedou na podzim 2023 lépe než na jaře 2022. Červená barva naopak poukazuje na relativně horší výsledky.

Z grafu vyplývá, že u dětí došlo mezi prvním a druhým měřením ke zlepšení pozitivního wellbeingu, který souvisí s mírou pozitivních pocitů a naladění a je měřen dotazníkem WHO-5. V tomto období většinou získaly svého hostitele a začaly se s ním vídat. Zlepšení pozitivního wellbeingu u dětí tak může souviset s navázáním vztahu s hostitelem. Rodiče popisují, že se dítě často na hostitele těší. Zároveň u dětí došlo v průměru ke zhoršení fyzického wellbeingu ukazujícího na celkovou fyzickou a zdravotní kondici, což pravděpodobně s homesharingem nesouvisí. A jak je vidět z grafu 5, spárované děti mají obecně lepší fyzický wellbeing než děti, které zatím spárované nejsou.

Sledované dimenze wellbeingu a nástroje jejich měření (validizované dotazníkové baterie využívané psychology) jsou podrobněji popsány v příloze [*Kvantitativní data z evaluace*](#).

Graf 05 Srovnání vývoje wellbeingu - spárované x nespárované děti

Body znázorňují výsledky jednotlivých měření. Sklon spojujících úseček znázorňuje vývoj dané oblasti wellbeingu. Jsou-li rovnoběžné, změna je ve skupině pečujících s přiřazenými hostiteli podobná jako ve skupině pečujících nespárovaných. Pozitivní je růst hodnot. Za relativně obvyklé můžeme považovat hodnoty v rozmezí 2,5-8,5.

spárované děti (n = 30), nespárované děti (n = 14)

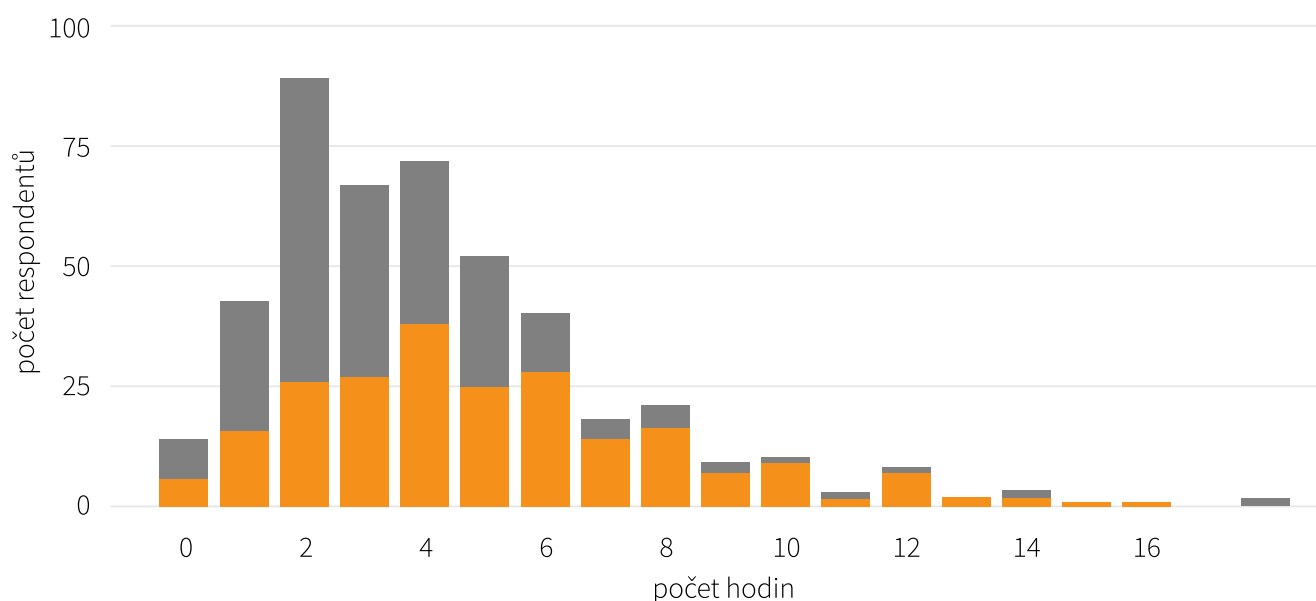
⁴ Medián či „prostřední hodnota“ je v řadě všech hodnot uprostřed a dělí soubor dat na dvě poloviny. Data reprezentuje lépe než průměr, protože není ovlivněn odlehlými hodnotami.

Spárované děti dosahovaly v obou dimenzích wellbeingu v prvním i druhém měření lepších hodnot (uvádíme mediánové hodnoty) než děti nespárované – měly vyšší pozitivní wellbeing i fyzický související s jejich zdravím. Pozitivní wellbeing u spárovaných dětí ve sledovaném období mírně vzrostl, zatímco u nespárovaných klesl. U fyzického wellbeingu byl trend opačný, u spárovaných dětí se mírně zhoršil, ale přesto ho mají stále vyšší (lepší) než děti nespárované, což může poukazovat na to, že se méně daří párovat děti, které jsou v horší fyzické kondici. Změny v čase v hodnotách wellbeingu jsou zatím v dosavadních dvou měřeních poměrně malé, bylo by však zajímavé sledovat při dalších měření, zda pozitivní wellbeing u spárovaných dětí dál výrazněji roste než u dětí nespárovaných. Pro spolehlivé zachycení trendu je optimální mít minimálně 3 časové body.

Péče o děti zapojené do homesharingu

Péče o dítě s mentálním či kombinovaným postižením rodičům zabírá mnoho hodin denně: intenzivní péče (taková, při které nelze dělat nic jiného) vyžaduje v pracovním týdnu typicky 4 hodiny denně (medián), 23 % pečujících však stráví touto péčí 8 a více hodin denně. Méně intenzivní péči o dítě věnují v pracovním týdnu, typicky 3 hodiny denně.

Graf 06 Intenzivní a neintenzivní péče o dítě v hodinách v běžném pracovním dni

N = 229 pečujících. Všichni pečující, kteří vyplnili alespoň 1 dotazník.

O víkendu, kdy děti nechodí do školy, se rodiče věnují péči ještě více (intenzivní péči nejčastěji 7 hodin denně, méně intenzivní 5 hodin denně). U spárovaných pečujících vychází mírně nižší počet hodin věnovaný intenzivní péči o dítě v pracovním dni než u nespárovaných (5,0 vs. 5,6 hodin).

Mezi prvním (vstupním) a druhým měřením se počet hodin věnovaný péči nesnížil, což lze interpretovat tak, že homesharing vzhledem k omezenému času, kdy probíhá (nejčastěji 3–4 hodiny jedenkrát za 14 dní), nesnižuje tak významně množství (či vnímané množství) času, který rodiče péči o dítě věnují.

Rodiče péči věnují ze svého pohledu velké množství času a péče o dítě jim přináší stres a obavy. Starost o děti je pro ně vyčerpávající. Většina má pocit, že nesmějí ani onemocnět.

Části pečujících péče o dítě s postižením vyplňuje tolik času, že když mají volný čas (díky home-sharingu nebo jiné odlehčovací službě), tak si neví rady s tím, jak ho vyplnit.

Wellbeing pečujících

V této části shrnujeme, jak jsou pečující spokojeni s jednotlivými aspekty svého života a jak si vedou ve vybraných dimenzích wellbeingu.

Dvě třetiny pečujících uvedly, že jsou se svým životem celkově spokojeni.

Graf 07 Spokojenost pečujících s různými oblastmi života

Jak jste Vy osobně spokojen/a s celkovou kvalitou...

...vztahu, který máte se svými dětmi / se svým dítětem?

...svých vztahů s přáteli?

...vztahů ve Vaší širší rodině (ostatní příbuzní)?

...svého partnerského života?

...svého profesního života?

0 % 25 % 50 % 75 % 100 %

● Velmi spokojený/á ● Spíše spokojený/á ● Spíše nespokojený/á ● Velmi nespokojený/á ● Nevím / nechci odpovědět

N = 119 pečujících. Pečující, kteří vyplnili průběžný dotazník na podzim 2023.

Největší spokojenost je v oblasti vztahů s dětmi, spokojených s nimi je 9 z 10 pečujících. Třetina pečujících je nespokojená s kvalitou vztahů v širší rodině, kvalitou svého profesního života a partnerského života. Čtvrtina není spokojená s kvalitou (a pravděpodobně i intenzitou) vztahů s přáteli. Na tyto oblasti pravděpodobně zbývá pečujícím méně času a energie, než by si přáli.

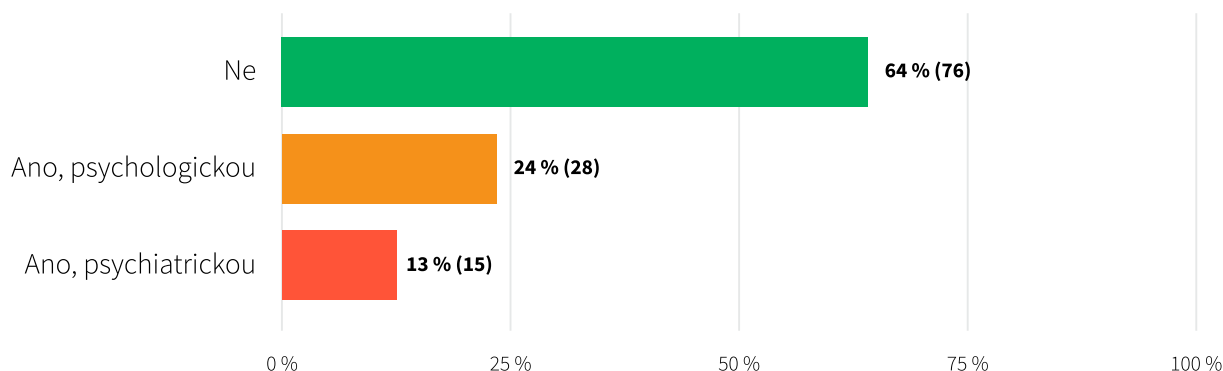
Část pečujících zmiňovala, že trpí **sociální izolací**. Pečující uváděli, že se jim část přátel, známých nebo členů širší rodiny kvůli dítěti s postižením vyhýbá nebo, že je kvůli časové náročnosti péče o dítě těžké najít si na setkávání s nimi čas.

„My máme také někdy pocit ze svého okolí, jako kdybychom měli v péči dítě, které má nějakou infekční nemoc. Nebudu ani popisovat, o kolik „přátel“ jsme přišli, jako bysme byli něčím infikováni. Proto jsme byli v úžasu, že někdo jiný než sociální pracovníci bude mít zájem svůj volný čas trávit s vnukem, když naše okolí raději přejde na druhou stranu chodníku, jenom, aby nás nepotkali.“
(pečující)

Každý třetí pečující vyhledal za posledních 12 měsíců psychologickou či psychiatrickou pomoc. Je to méně než v pilotním šetření z let 2019–2021, kdy to byla zhruba polovina. V podílu těch, kteří vyhledali odbornou pomoc, se neliší pečující spárovaní s hostiteli a pečující dosud nespárovaní. Nespárovaní pouze o něco častěji vyhledali psychiatrickou pomoc (16 % oproti 10 % spárovaným). Vyšší potřeba vyhledat odbornou pomoc v pilotu mohla souviset s dopady pandemie covid-19.

Graf 08 Pečující a odborná pomoc

Vyhledal/a jste za posledních 12 měsíců odbornou psychologickou nebo psychiatrickou pomoc?

N = 119 pečujících. Pečující, kteří vyplnili průběžný dotazník na podzim 2023.

U wellbeingu jsme pomocí standardizovaných dotazníků sledovali psychický, emocionální, sociální a fyzický wellbeing, depresivitu a úzkostnost. U pečujících, kteří se zapojili do měření na jaře 2022 i na podzim 2023, ukazujeme vývoj jednotlivých dimenzí v čase. Dále také porovnáváme spárované a nespárované pečující.

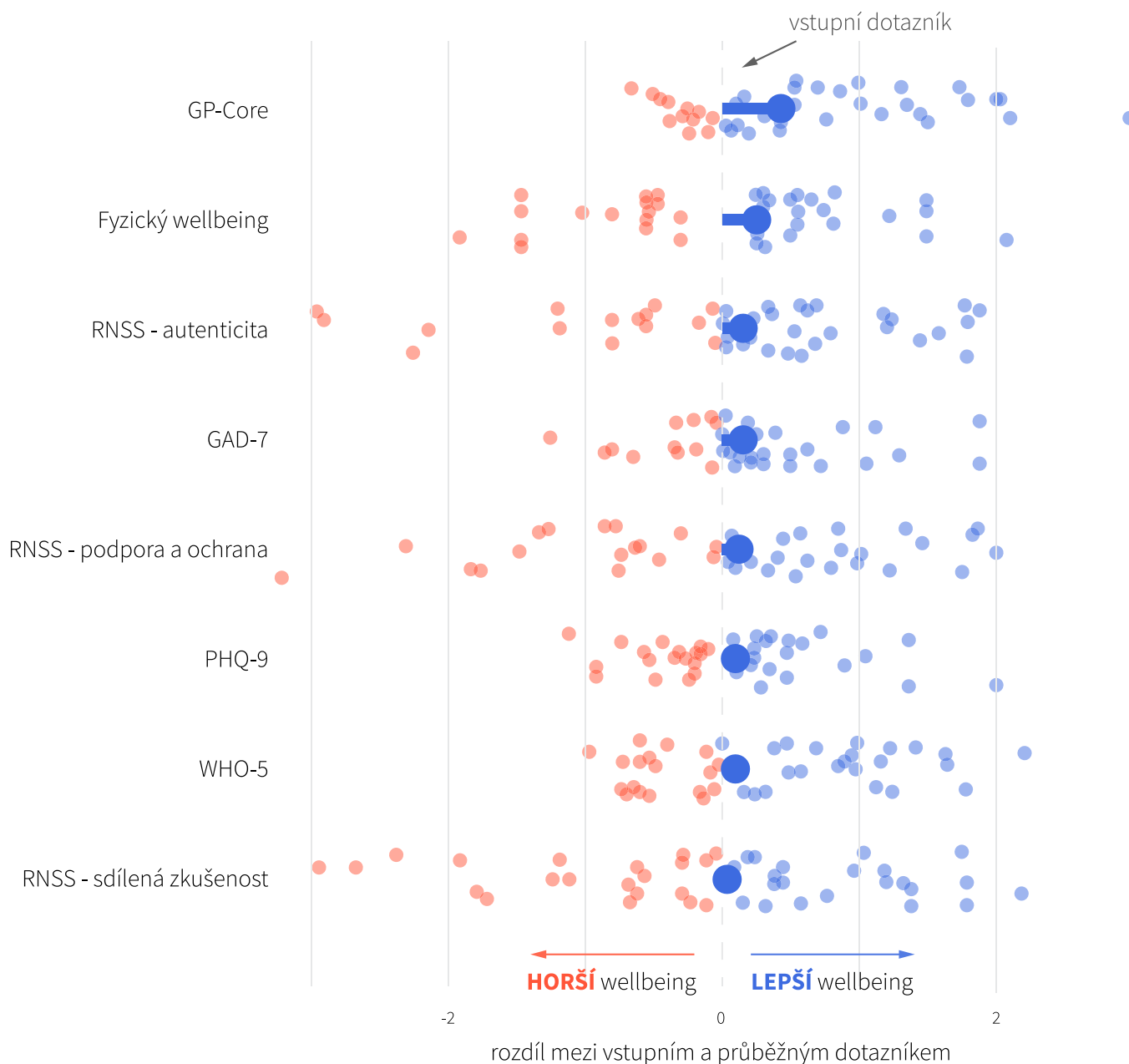
Nicméně je potřeba mít na paměti, že vzorek spárovaných a nespárovaných pečujících, kteří vyplnili oba dotazníky, je poměrně nízký a nelze interpretovat jako kauzální vztah, že rozdíl v hodnotách souvisí s homesharingem. Následující grafy lze vnímat jako pilotní systematické mapování wellbeingu pečujících v homesharingu.

Evidentní je, že wellbeing pečujících je v porovnání s běžnou populací dospělých nízký a že vykazují výrazně vyšší (horší) hodnoty u depresivity a úzkostné poruchy a také pozitivního wellbeingu (WHO-5), který sleduje, jak často pečující v posledních 14 dnech zažívali konkrétní pozitivní stavy, např. byli veselí a v dobré náladě nebo klidní a uvolnění.

Z výpovědí na fokusních skupinách i grafů prezentovaných v části Hodnocení homesharingu je patrné, že pečující vnímají homesharing jako podporu a službu pozitivně ovlivňující jejich wellbeing.

Graf 09 Vývoj wellbeingu pečujících mezi vstupním a průběžným měřením

Pečující spárování s hostitelskou rodinou

Malé, lehce průhledné body v grafu představují jednotlivé spárované pečující, kteří se zúčastnili obou vln měření; jejich umístění na ose x je dané rozdílem aktuální hodnoty v konkrétní oblasti wellbeingu a střední (mediánové⁵) hodnoty při prvním měření (v rámci vstupního dotazníku). Velký barevný bod tyto rozdíly pro přehlednost shrnuje a ukazuje, jak moc se wellbeing pečujících mezi prvním a druhým měřením změnil.

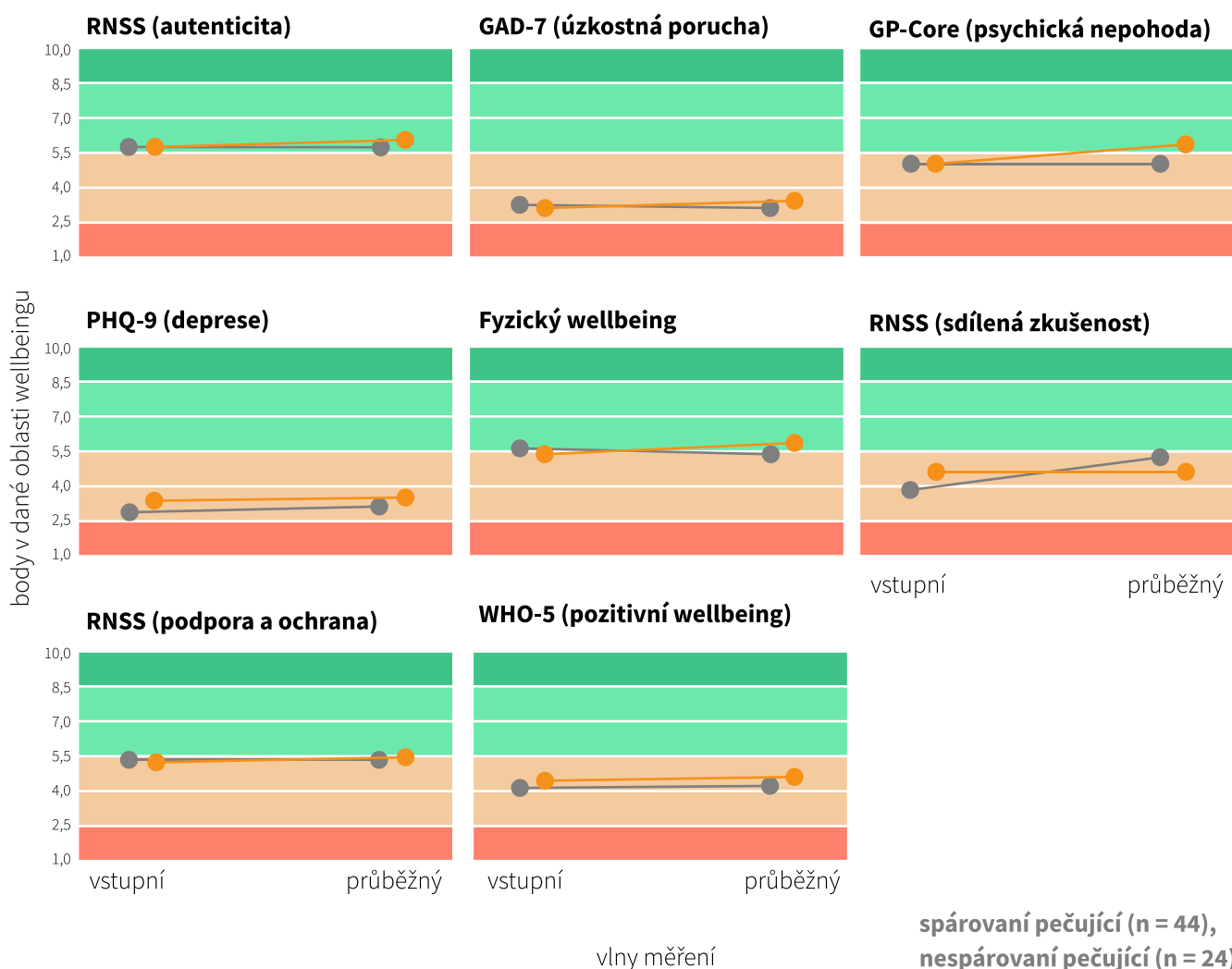
⁵ Medián či „prostřední hodnota“ je v řadě všech hodnot uprostřed a dělí soubor dat na dvě poloviny. Data reprezentuje lépe než průměr, protože není ovlivněn odlehlými hodnotami.

Důležitým vodítkem je barva. Modře zbarvené hodnoty jednotlivých pečujících říkají, že si v dané oblasti wellbeingu vedou na podzim 2023 lépe než na jaře 2022. Červená barva naopak poukazuje na relativně horší výsledky.

Z grafu vyplývá, že mezi vstupním a druhým měřením se wellbeing pečujících zvýšil ve všech sledovaných dimenzích. Nejvýrazněji **v psychickém a emocionálním wellbeingu** (měřeném dotazníkem GP-CORE). Nejméně v sociálním wellbeingu, konkrétně v oblasti **sdílení prožitků** – ta zahrnuje především pocit potvrzení a validace vlastních prožitků další osobou, která danému jedinci rozumí, prožívá nebo prožívala podobné životní situace. Sociální wellbeing zkoumající naplnění vztahových potřeb jsme měřili pomocí dotazníku RNSS, přičemž sdílení prožitků je jedna ze čtyř sledovaných dimenzí sociálního wellbeingu. Sledované dimenze wellbeingu a nástroje jejich měření (validizované dotazníkové baterie využívané psychology) jsou podrobněji popsány v příloze *Kvantitativní data z evaluace*.

Graf 10 Srovnání vývoje wellbeingu pečujících- spárovaná x nespárovaná skupina

Body znázorňují výsledky jednotlivých měření. Sklon spojujících úseček znázorňuje vývoj dané oblasti wellbeing. Jsou-li rovnoběžné, změna je ve skupině pečujících s přiřazenými hostiteli podobná jako ve skupině pečujících nespárovaných. Pozitivní je růst hodnot. Za relativně obvyklé můžeme považovat hodnoty v rozmezí 2,5-8,5.

Z grafu výše je vidět, že wellbeing spárovaných a nespárovaných pečujících se vyvíjí **podobně**, což je očekávatelné vzhledem k podobnosti obou skupin (pečující o dítě s postižením) a omezenou možností homesharingu wellbeing během sledovaného období zásadně změnit (vzhledem k rozsahu, v němž probíhá, a také skutečnosti, že někteří pečující s ním mají zatím limitované zkušenosti – mají za sebou nízký počet pobytů dítěte u hostitele).

U spárovaných pečujících se ve sledovaném období výrazněji **snížila psychická nepohoda** (vyšší hodnota v grafu výše značí pozitivní trend). U nespárovaných pečujících byl pozitivnější růst v oblasti sdílené zkušenosti související s tím, že pečující mají okolo sebe lidi s podobným pohledem na svět a prožíváním, jako mají dotyční, začínali ale na horší startovní pozici (než spárování pečujících), výsledný stav se liší jen nepatrně.

Graf nicméně dobře ilustruje, v jakých oblastech wellbeingu vykazují pečující obecně nejvyšší a nejnížší hodnoty. Ve dvou oblastech – u příznaků depresivity a úzkostné poruchy se pečující blíží nejnižšímu a nejkritičtějšímu červeně označenému pásmu, u kterého lze říci, že by měli vyhledat odbornou pomoc. Výsledky je potřeba ale vnímat jen jako orientační, protože pro příznaky depresivity a úzkostnou poruchu neznáme výsledky pro běžnou českou populaci (vycházíme z dostupných norem pro americkou populaci).

Nejlépe si naopak vedou v autenticitě související s tím, zda se mohou pečující vyjadřovat před svým okolím otevřeně a upřímně s vědomím, že je budou přijímat takové, jaké jsou; fyzickém wellbeingu a relativně běžných hodnot u psychické nepohody (mediánové hodnoty se zde pohybují ve středním pásmu).

Motivace pečujících pro vstup do homesharingu

Rodiče dětí s mentálním či kombinovaným postižením vstupují do homesharingu s cílem načerpat energii a získat čas pro sebe, pro péči o své další děti a pro trávení času s partnerem.

„My jsme čekali hlavně odlehčení, takže to se nám splnilo. Protože jsem cítila velký pocit viny, že netrávíme čas s dcerou (sourozencem dítěte zapojeného do homesharingu, pozn.), ve smyslu oba rodiče, vždy jsme byli jen jeden. Nebo pak všichni čtyři zároveň, synek nám to pak vždycky zpestřil řevem a dcera ty výlety pak už úplně nesnášela.“
(pečující)

Druhá dominantní motivace je rozvíjet dítě skrze navázání blízkého vztahu s jiným člověkem mimo rodinu a školu. Pečující rodiny si přejí najít někoho, kdo by si s jejich dítětem “sedl”, rozšířil jeho svět a kontakty, měl ho rád, rozvíjel ho a dal mu nové impulzy.

„Já jsem chtěla, aby dcera měla další osobu, které se bude ochotná nějak svěřovat. Jsou věci, které se mnou jako s maminkou řešit nechce a s psychologkou je to takové moc

jako s psychologkou. A kamarádky nemá, takže to mělo být jako kamarádka a zároveň jako žena, která by jí poradila tak trochu jako maminka. To se povedlo.“
(pečující)

„Já jsem chtěla, aby J. měl sociální vztahy, protože vidím, že je izolovaný a že tím trpí. A ptá se, jak to, že sourozenci chodí na oslavy, jak to, že sourozencům chodí kamarádi. Ptal se ‘kdo je můj kámoš, je to paní doktorka, je to paní terapeutka?’“
(pečující)

Pečující se o homesharingu dozvěděli převážně z médií (z reklamy na Facebooku, na internetu, letáčku v knihovně) nebo na doporučení z okolí (psycholožky, logopedky, ve školce, v rané péči).

Obzvláště v pečujících rodinách s více dětmi rodiče vnímají, že dítě s postižením velmi oceňuje a užívá si, když mu hostitel může věnovat celou dobu plnou pozornost.

„Já třeba jako máma už po těch letech nemám třeba 100 % času, nevěnuju K. úplně 100 % času a hostitelka mu věnuje 200 %. Navíc má dceru, takže ta si s ním vyhraje zase trošku jinak, rozumí mu a on má takovou kámošku, má de facto i staršího sourozence“
(pečující)

Podstatná část rodičů vstupuje do projektu s očekáváním dlouhodobé spolupráce na přátelské bázi, kdy rodina získá “další spřízněnou duši”. Značný zájem je také o to získat člověka, který může pomoci v krizové situaci. Někteří rodiče zmiňují, že si tzv. nemohou dovolit být ani nemocní, a právě pro takové situace by velice ocenili možnost “mít komu zavolat o pomoc”.

„Já asi žádná očekávání neměla. Doufala jsem jen, že to bude na delší čas, aby nám to pomohlo. Jsme bez pomoci širší rodiny, využíváme jen pomoc asistentů, takže jsem doufala, že to bude jako náhradní babička, že by si třeba mohla dítě vzít na víkend.“
(pečující)

Část zaujal homesharing také kvůli tomu, že jim ostatní dostupné služby nevyhovují.

„Fyzicky je takových organizací více, ale ostatní nám nevyhovovaly z důvodu vzdálenosti nebo nevyhovovaly potřebám mého syna. Sympatické mi bylo, že šlo o rodinné

prostředí a je to založené na vztazích, to je pro mě nesmírně důležité. V něčem mi to připomíná osobní asistenci, ale má to přidanou hodnotu, že já mohu zůstat ve svém domě, zatímco syn jde do druhé rodiny.“

(pečující)

Obavy pečujících

Nejčastější obavy rodičů byly, že si s hostitelem nesesdnou, že se dítě u hostitelů nebude mít dobře (obavy z nespokojenosti, pláče), že mu hostitel ublíží (bití, pedofilie apod.), což souviselo s otazníky nad samotnou motivací hostitelů. Pro řadu pečujících bylo těžké chápat, že by někdo chtěl trávit volný čas s jejich dítětem s postižením.

„Bála jsem se nejdřív toho, jak bude reagovat, a bála jsem se i toho, jak na to budu reagovat já. Fakt, že ho dám cizím lidem pro mě byl znervózňujícím. Syn by mi nebyl schopen říct, co se děje. Nebyla jsem si jistá, jestli jsem neselehala v tom, že jsem se o něj nedokázala postarat sama. Měla jsem pocit, že je to přirozené se o něj postarat, ale potom jsem pochopila, že je přenechat na chvíli péči někomu jinému normální po tom, co jsme si o tom popovídali s koordinátorkou. První okamžiky byly hned tak fajn, že takové pocity opadly. A každá návštěva mě potěší, protože on (syn zapojený do homesharingu, pozn.) zažije něco hezkého a má z toho radost.“

(pečující)

Velice často se objevoval také druhý úhel pohledu stran očekávání: obavy z toho, zda jejich dítě hostitele nevyděsí, něco u něj nerozbije, neuteče mu či je jinak neodradí.

„My už obavy asi nemáme, už se spárovali, je to bez problému, ona (hostitelka, pozn.) ví, jak na něj (syna zapojeného do homesharingu, pozn.). Ze začátku jsem se ani nebála o něj, ale spíše o ní. Protože jsem věděla, jak je to vyčerpávající. Bála jsem se, aby jí něco neudělal, aby něco neudělal u nich. Vím, jaký je, někdy je výbušný, tak aby se nelekla a neutekla. Ale tyto obavy už nemám, protože ona se asi nebojí ničeho, mi přijde. A tím, že ona mu sedí, tak tam nedělá takové věci.“

(pečující)

V několika případech rodiče pojmenovali obavu, aby byli hostitelé dostatečně fyzicky zdatní – dohonit dítě ve chvíli, kdy začne utíkat, zklidnit ho v afektu, zvládnout s dítětem dlouhé pochody.

Byly také zmíněny obavy týkající se toho, zda hostitel není příliš hodný.

„Dceři je 16, je v pubertě. Když není po jejím, je trošku zle, ale my už si umíme poradit. Mám pocit, že paní hostitelka je moc hodná, ale L. potřebuje trochu pevnější ruku. Ale myslím, že to brzy zjistí, že musí fungovat trochu přísněji.“
(pečující)

Celkově ve snižování obav napomáhala komunikace se zprostředkující organizací a důvěra v ní, seznámení se s hostitelem (zpočátku za asistence adaptačního průvodce) a vědomí, že lze z homesharingu kdykoliv vystoupit.

Obavy při párování

Část pečujících tvrdí, že žádné výrazné obavy na začátku necítili a nemohli se dočkat, až homesharing začne. Proces seznamování a párování některým z nich připadal dlouhý.

„Pro mě byl ten proces hodně zdlouhavý. Nevím, kolik bylo společných onlinů, sdílení, já tyhle potřeby nemám. Na těch setkáních furt někdo chtěl rozmělnovat moje obavy z homesharingu, ale moje jediná obava byla, že se nikdy nedočkám žádného homesharingu. Absolvovali jsme všechna ta setkání a než to tam všechno naskočilo, to bylo snad i déle než rok, já jsem už jen kroutila hlavou, že to trvá tak dlouho.“
(pečující)

Z délky párování v kombinaci s frekvencí setkání dítěte a hostitele jedenkrát za 14 dní pramenila u jiné pečující obava, že bude proces zvykání si dítěte na hostitele dlouho trvat.

Je nutné doplnit, že v některých případech párování probíhalo delší dobu kvůli nemocím, prázdninám či dovoleným, které zasáhly do daného období. Délka párování vychází z metodické příručky homesharingu. A většina pečujících vnímala časovou dotaci na párování jako přiměřenou.

„Proběhly 3–4 společné schůzky, syn a hostitelé si sedli. My jsme měli čas si zvyknout na tu myšlenku, srovnat si to v hlavě. Kdyby kdokoli chtěl z toho ustoupit, tak měl dostatek prostoru.“
(pečující)

Urychlení párování by uvítali častěji rodiče starších dětí a dětí, které jsou zvyklé pobývat s lidmi mimo svou rodinu.

Strach z ukončení spolupráce

Dále se objevovaly obavy z časových možností hostitele a aby nastartovaná spolupráce trvala dlouhodobě. Už proto, že děti se často na lidi fixují a změny nesou těžce.

„My se bojíme, že pak nebudou mít čas, že skončí, že to budeme muset nějak utnout. To by třeba bylo pochopitelné, protože třeba budou chtít mít vlastní rodinu, budou potřebovat více času, a člověk by se samozřejmě za to na ně nezlobil, ale bylo by mi to líto. I kvůli tomu Š., protože si na ně zvykl a má je rád, bylo by mi líto, kdyby vypadli z toho jeho života.“
(pečující)

Jedna pečující má přímou zkušenost s tím, že její hostitel/ka v homesharingu nepokračuje. Bojí se, aby se taková situace neopakovala v budoucnu.

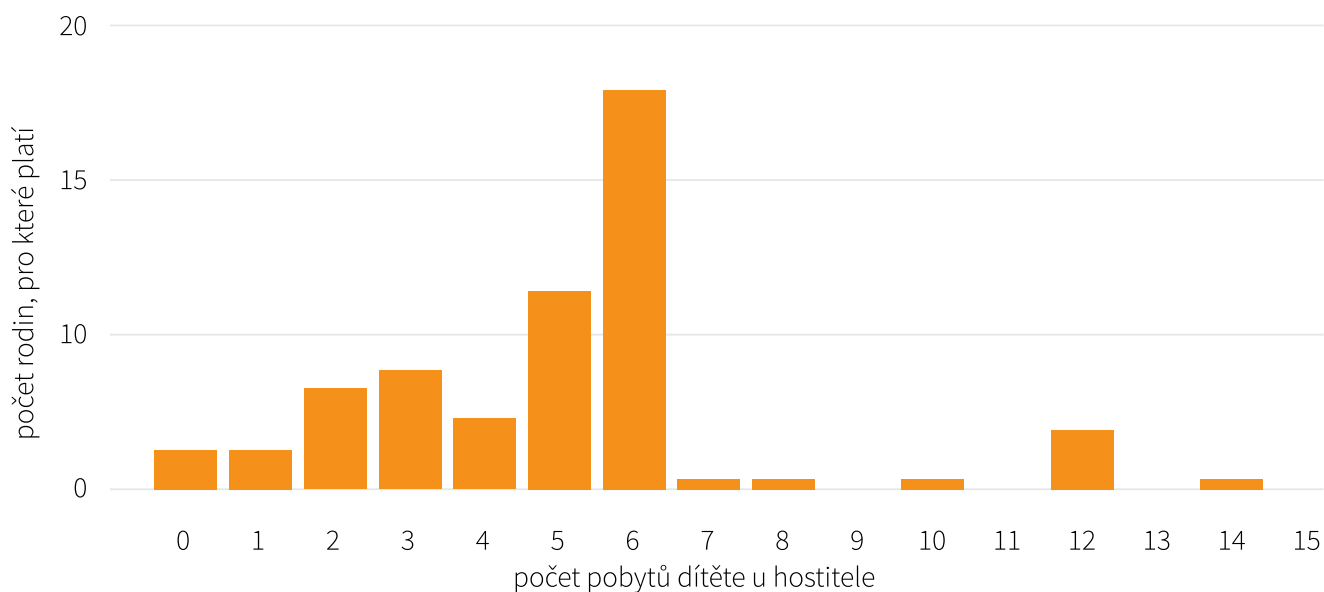
„Jestli se něčeho bojím, tak je to fluktuace hostitelů. Ted' to právě zažívám. Bylo to pro mě zpočátku náročné, předávala jsem hostitelům řadu informací. Schůzky, jet k nim domů. Pak jsem z toho vytěžila 7 měsíců, nějak se to napojilo a pak to skončilo.“
(pečující)

Část obav pečujících souvisí s homesharingem nepřímě. Mají starosti spojené se zajištěním péče po dosažení plnoletosti, což je obava, která se vyskytovala i v pilotní evaluaci.

Pobyty dítěte u hostitelů

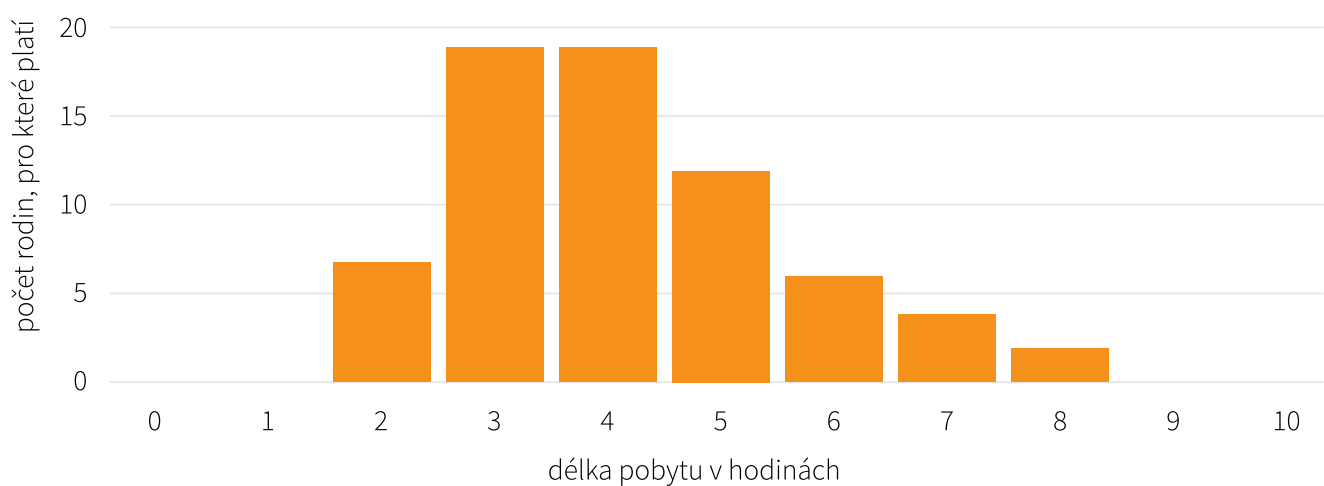
Jak vyplynulo z fokusních skupin i dotazníků, nejčastější frekvence homesharingu je jedenkrát za 14 dní. Třetina pečujících to takto měla v posledních 3 měsících (při dotazování na podzim 2023), třetina měla mírně nižší frekvenci pobyků (z výpovědí na fokusních skupinách je to zejména důsledek onemocnění nebo jiných událostí, které vyžadují změnu obvyklého harmonogramu). U pětiny proběhly za poslední 3 měsíce méně než 2 pobyty. U zhruba 15 % probíhal homesharing v průměru častěji než jedenkrát za 14 dní.

Graf 11 Obvyklý počet pobytů dítěte u hostitele za poslední 3 měsíce

N = 74 pečujících. Spárování pečujících, kteří vyplnili průběžný dotazník na podzim 2023, na úrovni unikátní domácnosti.

Graf 12 Obvyklá délka pobytu dítěte u hostitele v hodinách za poslední 3 měsíce

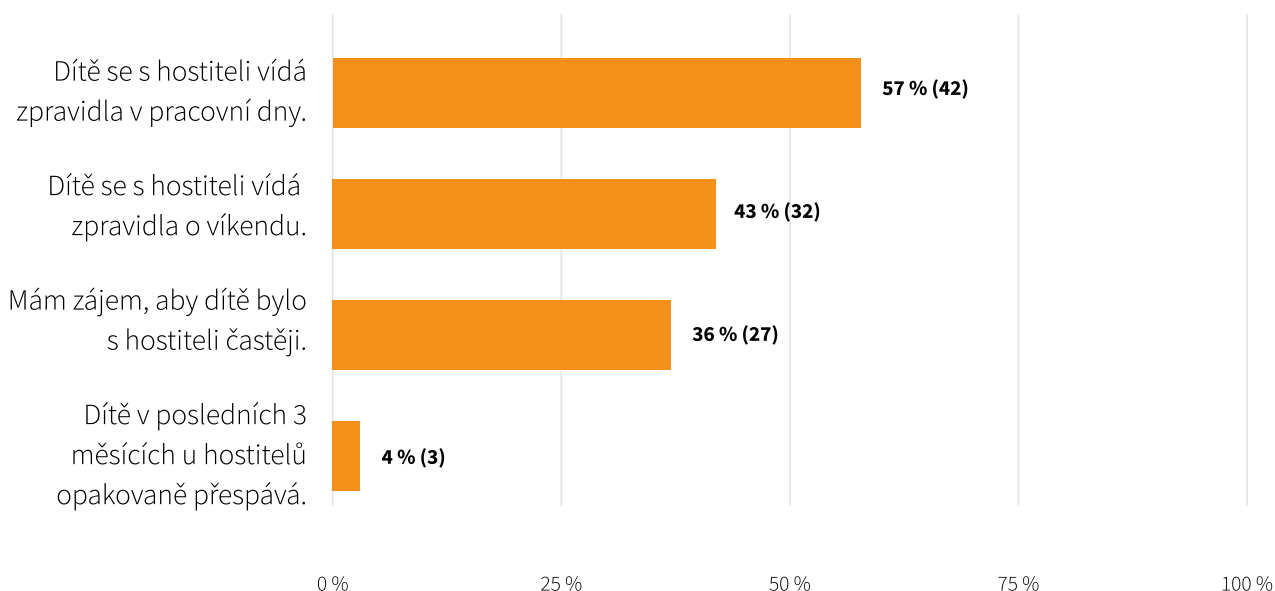
N = 74 pečujících. Spárování pečujících, kteří vyplnili průběžný dotazník na podzim 2023, na úrovni unikátní domácnosti.

Pobyty dítěte u hostitele trvají v průměru 4 hodiny.

Část pečujících a hostitelů má domluvený pravidelný čas, kdy je dítě s hostitelem, část se domlouvá operativně. Na termínu a programu se domlouvají především telefonicky nebo na WhatsAppu. Zaznívalo, že se pečující často s termíny přizpůsobují hostitelům, kteří mají plnější kalendář.

Graf 13 Zkušenost s pobyty dítěte u hostitele

Souhlas s uvedenými výroky

N = 74 pečujících. Spárování pečujících, kteří vyplnili průběžný dotazník na podzim 2023, na úrovni unikátní domácnosti. Možnost více odpovědí.

Pobyty probíhají nejčastěji v pracovní dny – 57 % pobytů, 44 % pak o víkendech. Jen minimum rodin (konkrétně 5) má domluvené pobyty pravidelně jak v pracovní dny, tak o víkendu. S přespáváním mají zatím zkušenost jen 4 % rodičů. Více než třetina pečujících by stálo o to, aby pobyty dítěte u hostitele byly častější.

„Za mě by to mohlo být klidně 2x týdně, každý týden, vůbec bych neměla problém. Ale uvědomuju si, že ti lidé mají svůj život, mají své starosti, své rodiny a tak dále, jsem šťastná za cokoli. A vím, že ten T. je prostě šťastný, takže jsem ráda, že to funguje aspoň takhle. Že má novou kamarádku a může jezdit i jednou za 14 dní, to je super.“
(pečující)

„Když jsme začali homesharing, tak jsem doufala, že to bude více než na 4 hodiny odpoledne, že třeba navrhnou, že by si nechali syna až do sedmi, anebo přes noc. Byla bych ráda, kdyby v rámci homesharingu bylo hostitelům už od počátku naznačováno ‘super, pojďte dělat v tom prvním roce cokoli, co pomůže’, ale bylo by dobré jim už od počátku naznačovat, že pro nás je cílem, aby se to prohlubovalo.”
(pečující)

Graf 14 Reakce dětí při předávání hostitelům

Jak Vaše dítě zapojené do homesharingu reaguje při předávání do hostitelské rodiny?
(uvažte posledních 5 návštěv)

Dítě je nešťastné.

Dítě se vzteká.

Dítě je ve stresu.

Dítěti je to jedno.

Je jednoduché odhadnout, co dítě při předání prožívá.

Dítě je klidné.

Dítě má radost.

0 % 25 % 50 % 75 % 100 %

● Téměř nikdy ● Někdy ● Téměř vždy ● Nevím / Nechci odpovědět

N = 74 pečujících. Spárovaní pečujících, kteří vyplnili průběžný dotazník na podzim 2023, na úrovni unikátní domácnosti. Možnost více odpovědí.

Tři čtvrtiny pečujících uvádí, že dítě má při předávání hostiteli téměř vždy radost, dalších 18 % někdy. Děti jsou většinou klidné a rodiče na nich nepozorují negativní emoce, jako je vztek.

Předání dítěte hostiteli je někdy náročnější pro pečující, kteří cítí úzkost a obavy z toho, co by se mohlo stát.

„Já to asi řeknu na rovinu, až odejde syn s hostitelkou, já budu sedět u telefonu a čekat, jestli se něco nebude dít. Jestli mi někdo zavolá, jestli bude problém, jestli se v pořádku vrátí. Já takhle někdy sedím i před školou.“
(pečující)

Vztah a komunikace s hostiteli

Výsledek párování

Pečující jsou v drtivé většině případů spokojeni se svým hostitelem, který jim byl vybrán zprostředkující organizací. Oceňují, že proces párování byl dobře nastaven. Část z nich by párování zrychlila.

„Za mě je to párování dobře vymyšlené. Tím, že se ti hostitelé vybírají, vybírají se rodiny a třetí strana to dává dohromady, myslím, že to díky tomu hodně funguje. Hostitelé k nám přišli jako první, bylo léto, tak jsme byli na zahradě. Sedli jsme si společně na první dobrou. Další schůzka probíhala u nich. Jeli jsme tam jako celá rodina, takže jsme viděli i to prostředí, kde T. bude. Já jsem mohla i obhlédnout barák, zahradu. Hledala jsem takové ty potíže, co jsem věděla, že by T. mohl vyvést nebo by to pro něj mohlo být nebezpečné, takže jsem si tohle mohla ohlídat. Upozornila jsem na pár věci, kde by mohl vzniknout problém, domluvili jsme se, všechno v pohodě.“
(pečující)

Jedna pečující uvedla, že není zcela spokojená, protože se nenaplnilo její očekávání, že syn získá hodně nových podnětů.

„Já mám opačnou zkušenost. Vlastně když se na to dívám zpětně, asi je to i moje chyba, co jsme vydefinovali, že chceme. Ale u nás se stalo to, že jsme našli skvělé hostitele, ale bylo to jako by syn šel jen z našeho jednoho domu do druhého. Byli to také starší lidé, ekonomicky zajištění, stejný typ bydlení, stejný typ zahrady, stejný přístup. Já jsem tak nějak věřila, že s ním budou dělat věci, které my neděláme. Doufala jsem, že třeba půjdou do zoo, na hřiště, do lesa. Ale oni nenašli tu odvahu tam s ním jít. Dělali s ním přesně to, co si na nich vydobyl. Když ho chtěli zkusit vzít jinam, tak udělá eeee, hodí se do odporu. Já jako jeho matka vím, že na mě něco

***zkouší, ale vím, že ho mám do toho trochu postrčit.
Ale ten hostitel to neudělá, protože neví, kde má to dítě svoji
hranici. Takže nedošlo na to, že by moje dítě vidělo jiný svět
a mělo jiné zážitky.“
(pečující)***

V jednom případě vyplynulo na povrch, k překvapení obou stran, že hostitel je někdo, koho rodiče znají.

***„Když pracovník organizace vyslovil moje jméno, tak ti rodiče
nějak ožili a zjistili jsme, aniž jsme to předtím nějak plánovali
a věděli, že já jejich staršího syna učím na gymnáziu, už dva
roky. A já vůbec netušil, že má bratra autistu. Rodiče mě znali
ze školy, a tím pádem pro ně bylo jednodušší začít odevzdávat
dítě někomu, koho znají.“
(hostitel)***

Pečující vyzdvihovali také podporu organizace v adaptačním průvodci, který pomohl hostitelům zvládnout náročné chování dítěte.

***„My jsme se báli, že nám hostitelé utečou. Oni ten první náraz
nedali. Když má syn radost, tak jde do velkých emočních
výkyvů a (na prvním setkání, pozn.) předváděl věci, které jsme
ani my neznali, a báli jsme se, že je to na hostitele moc silné
kafe. Ale je to o té podpoře, ustáli to, počkali, až se ty emoce
zklidní, a pak to probíhalo dobře.“
(pečující)***

Vztah s hostitelem

Rodiče dětí s mentálním či kombinovaným postižením zdůrazňují ve vztahu s hostiteli jako klíčový prvek vzájemnou důvěru a komunikaci. Ve vícero případech byli rodiče překvapení, jak snadno se děti srovnaly s novým prostředím a jak přijaly hostitele.

Velká část komunikace se týká potřeb dítěte. Z počátku byla důležitá výměna praktických tipů, co právě na jejich dítě působí rušivě, čeho se vyvarovat či jak ho zklidňovat.

Nejzásadnější pro pečující je, aby bylo dítěti s hostitelem dobře. Většina pečujících stojí o přátelský vztah s hostitelem a snaží se ho dále rozvíjet, například v podobě společných aktivit a akcí (návštěvy, výlety, narozeninové oslavy...), sdílením rodinných zpráv (fotky z výletů, běžná komunikace...). Při vyzvedávání a vracení dítěte často není pro budování bližšího vztahu prostor, protože dítě vyžaduje plnou pozornost.

Část pečujících už navázala s hostiteli blízký vztah.

Malá část pečujících uvedla, že čekali, že s hostiteli navážou bližší vztah a jsou zklamaní, že vztah s hostiteli není tak blízký, jak by si přáli. Zároveň z evaluace vyplývá, že v některých případech jsou očekávání příliš vysoká a jejich naplnění není reálné (vzhledem k nastavení homesharingu).

„Chtěla jsem vytvořit nějaké pilíře, něco, o co se opřu, když to už nebudu zvládat. A právě jsem doufala, že když se seznámím s nějakou rodinou, která ví, jak to máme těžké, že to bude někdo, komu budu moct zavolat o pomoc. A já jsem se opravdu zhroutila v létě a paní si dceru vůbec nebrala, protože byla u tatínka. Vlastně jsem zjistila, že tu ten opěrný bod není, tak to mě mrzí.“

(pečující)

„U mě jsem překvapená, že paní hostitelka se mnou moc nesdílí, neprojevuje zájem o mě, o naši rodinu, drží si dost distanc. Je to takové zvláštní. Já bych čekala, že dobrovolník se do toho přihlásí, protože chce pomoci té rodině. Ale já z ní tu pomoc prostě necítím. Jako ta praktická pomoc, že si dceru vezme, to tam je, ale ten zájem o celou rodinu z ní necítím.“

(pečující)

Jedna pečující uvedla, že si našla cestu k hostitelce postupně a že celému procesu napomohla adaptační průvodkyně.

„Já se teda přiznám, že na poprvé jsme si úplně do oka nepadly, ale pak jsme k sobě našly cestu s pomocí průvodkyně. Já jí i radím, jak s F., ať si od něj něco třeba nenechá líbit. Teď si hodně vyměňujeme informace o dítěti.“

(pečující)

Vnímané dopady homesharingu u spárovaných rodin

Rodiče získaný volný čas nejčastěji využívají k tomu, že se věnují svým dalším dětem, dále odpočinku, běžným praktickým záležitostem (nákupům, návštěvám lékařů) nebo práci.

„Pro mě to bylo hlavně pozitivum v odpočinku a také jsem se mohla věnovat dvěma synovým sourozencům. Třeba jsem s nimi mohla do kina, kam můj postižený syn nemůže jít.“
(pečující)

„Je pravda, že když jsem se měla rozhodnout, jestli se vrátit do práce, tak jsem se díky homesharingu rozhodla, že se vrátím zpátky. Pracuju teď na plný úvazek a je teda i fakt, že mně to v práci dost umožňují. Člověk si toho díky homesharingu může více dovolit a více si odpočine. (...) mám už i vlastní koníčky, které nemáme společné s manželem. Pro mě je to další rozměr, jak se vrátit do standardního života, aspoň částečně.“
(pečující)

Pečující se neshodují v tom, jak velký dopad pro ně homesharing má z hlediska odlehčení a možnosti využít čas tak, jak chtějí či potřebují. Část tvrdí, že jim i 3 či 4 hodiny (což je nejčastější délka pobytů dítěte u hostitele, pozn.) výrazně odlehčují.

„Pro mě to má obrovský dopad, protože jsme dlouho neměli žádnou odlehčovací službu. Protože máme ještě druhé dítě, které je zdravé, tak jsme museli aktivity podnikat odděleně, takže jeden rodič se zdravou dcerou, druhý se věnoval Q., ale nikdy před tím nezažila druhá dcera, že nás při aktivitě může mít oba.“
(pečující)

„Já musím říct, že jsme hodně spokojení. Syn chodí do školky, která je daleko, takže mi to MHD trvá 3 hodiny, než pro něj dojeďu a zase ho přivezu. Mně jednou za 14 dní hodně pomůže, že nemusím přes celou tu Prahu jet, vyzvednout ho a pak ho zase vozit zpátky.“
(pečující)

Část to vnímá jako příliš krátký časový úsek, což souvisí patrně s tím, že jednotlivé rodiny mají při vstupu do homesharingu rozdílné potřeby a očekávání.

„Teď poprvé hostitelé udělali něco, co mně konečně dává smysl, a to je to, že si vzali Y. na celý víkend. To znamená, že v pátek odpoledne jsme jim ho dávali a v neděli jsem si ho vyzvedl. Protože když si ho vezmou na ty 3, 4 hodiny, tak za mě to třeba nedává smysl.“

(pečující)

„Zatím to máme najeté tak, že paní vyzvedne dceru v půl čtvrté ze školy, vezme si ji k sobě domů, chodí na vycházky, do cukrárny. Manžel ji pak večer, když jede z práce vyzvedává. Pro mě je to, nemůžu říct, že by to pro mě bylo velké odlehčení, spíš jsem ráda, že je to takovej odpolední program pro dceru.“

(pečující)

Opakuje se vnímání **pozitivního dopadu na podpořené dítě**, které navázalo blízký vztah s dalším člověkem, zažívá nové situace díky tomu, že s ním hostitelé zkouší nové věci a tím ho rozvíjí a přináší mu zpestření. Pečující popisují, že se děti často ptají na to, kdy zase hostitele uvidí.

„Naše paní hostitelka je můj opak, já jsem taková úzkostná, furt ho kontroluju. Paní hostitelka je opak, s tím mým synem se snaží třeba lézt po stromech, nebojí se toho. Jsem ráda, že má tu možnost trávit ten čas trošku jinak.“

(pečující)

„Ty věci, které mu nejdou, tak oni mu dopomůžou. Jdou tam, kde on má strach. Má strach z ptáků, zároveň je jimi fascinován, tak jsme domluvení, že pojedou na sokolníky. Miluje vodu, umí plavat, ale třeba jsme se s ním chystali na vodu, ale báli jsme se toho. A oni to s ním zkusí. Takže jdou do těch situací, které jsou pro něj náročné, pomůžou mu tam. Jak jsou dva, na něj připravení, pomůžou mu tím projít. Tím mu dávají obrovskou sebedůvěru, vidím na něm, jak roste.“

(pečující)

“Za mě je to také skvělé. Mně se na tom líbí to, že je naše hostitelka jiná generace, je stará jako můj starší syn. Má jiný styl života, je vegan, a já jsem ráda, že P. může poznat něco jiného. Pro mě primárně homesharing funguje tak, že se ode mě P. může trochu odpoutat, on je na mně totiž normálně

hodně navázaný. Teď nám také odpadla možnost hlídání od naší mamky. Uleví mi, když P. může být chvíli někde jinde. Jsem ráda, že se může osamostatnit, a hostitelku máme báječnou.”
(pečující)

Sourozenci dítěte s postižením vnímají homesharing většinou dle výpovědí rodičů také pozitivně, protože si užívají, že jim rodiče věnují pozornost ve chvíli, kdy je dítě u hostitele. Objevily se nicméně také případy, kdy sourozenec nebo babička na hostitele a jím věnovanou pozornost žárlili.

„A ten dopad na tu rodinu je, že (zdravá, pozn.) dcera mi říká, že E. (dcera zapojená do homesharingu, pozn.) jede zase k té tetě a bude tam něco vařit a vyrábět, tak pojd' s námi také něco vařit a vyrábět. Jenže já musím pečovat ještě o druhého postiženého syna, takže to je pro mě tragédie. Dcera závidí sourozenci, že má nějakou individuální péči.“
(pečující)

„Když ten homesharing není, tak já mám J. (syna zapojeného do homesharingu, pozn.) u babičky. A vlastně je vtipný, že babička na něj žárlí, že není u ní, že vlastně tráví čas s někým jiným, takže o J. je vlastně teď taková přetahovaná o víkendech.“
(pečující)

Zlomek pečujících se také setkal s tím, že jejich rodina (matka) zapojení do homesharingu odsuzuje a že si to museli v rodině obhajovat:

„Já jsem si zapojení do homesharingu asi nejvíc musela obhájit před svojí vlastní matkou, ta mi do toho docela mluví. Hrozně mi to vyčítala. Ona si žije možná v nějaké jiné představě, ale pro mě je důležité, že syn se potřebuje naučit žít v jiném prostředí a umět se ode mě trochu odpoutat.“
(pečující)

Jedna pečující uvedla, že jí homesharing pomáhá získat čas na péči o maminku:

„Ten homesharing by mi měl dát primárně čas na mě, na sebe. Jenže...že jo. Já nemám čas pro sebe, protože ještě máme maminku, o kterou se staráme. Já ten čas s hostitelkou беру jako vytržení trnu z paty, že stihnu udělat nějaké věci.“
(pečující)

Jedna pečující uvedla, že díky homesharingu přemýšlí o osobní asistenci:

„Je to pro mě posun k tomu, že už přemýšlíme o asistentovi, který by D. každý týden 1 den vyzvedával. Už jenom to puštění D. někam jinam, než je rodina, tak to je pro nás ten největší posun, zjistit, že to jde.“
(pečující)

Část pečujících, kteří žijí bez partnera by se ráda seznámila s protějškem. Ve volném čase vytvořeném díky homesharingu pro to vidí příležitost:

„Myslím si, že tím, že má G. svůj svět, tak to na něj dopad vůbec nemá. Pro mě to může mít dopad, že třeba někdy s někým pojedu na víkend a poznám konečně někoho. Na G. to nemá, myslím, žádný mentální dopad, mně to dá nějaký minimální čas na využití.“
(pečující)

Hodnocení homesharingu

Mezi pečujícími panuje široká shoda na tom, že **nabídka podpory a služeb pro rodiny dětí s mentálním či kombinovaným postižením je nedostatečná.**

Zároveň platí, že spokojenost s jinými službami, které rodiny využívají, je nezřídka kolísavá až nízká. Jako problematické prvky byly označovány chybějící kontinuita vztahu (pečovatelé se měnili velmi často), absence hlubšího zájmu o dítě, brzké vyhoření, nedostupnost v místě bydliště (např. potřeba cestovat za odlehčovací službou 50 km), ztráta zájmu vlivem chybných očekávání.

Oproti tomu na homesharingu rodiče oceňují možnost **vytvořit si dlouhodobý vztah s někým, komu na dítěti záleží**, kdo ho bude mít rád a bude ho rozvíjet.

„Na homesharingu se mi líbí ta komunitní služba. Že vystupuje člověk vůči člověku, to mě na tom hodně zaujalo.“
(pečující)

„Já jsem tomu taky nevěřila, že jsou takoví lidi, ale opravdu to pomáhá. A vím, že to hostitelé dělají rádi. Jsme partáci, zvětšujeme si okruh známých, i K., on jinak nemá kamarády, nemá sourozence.“
(pečující)

Důležitý je také aspekt “ošetřené spolupráce”, výraznou roli hraje důvěra v zázemí organizace, která homesharing zprostředkovává. O spokojenosti s homesharingem svědčí následující grafy.

Graf 15 Celková spokojenost s homesharingem

Jak jste Vy osobně spokojen/a s homesharingem?

N = 82 pečujících. Spárování pečujících, kteří vyplnili průběžný dotazník na podzim 2023.

Z dotazníku vyplývá, že 9 z 10 pečujících je s homesharingem spokojených.

Graf 16 Vnímaná podpora v homesharingu

Jak byste ohodnotil/a homesharing jako podporu ve svém životě? Podporuje mě

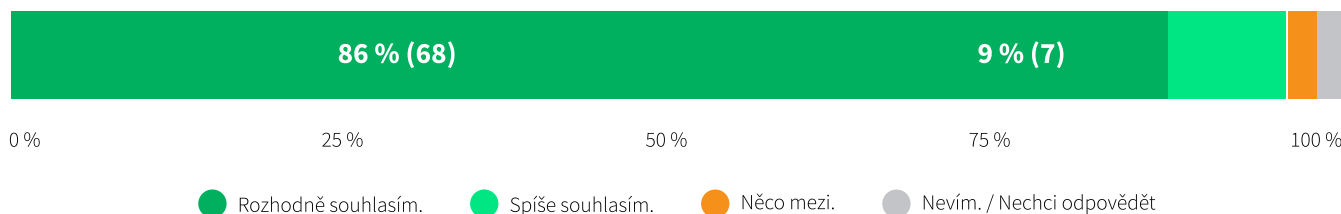

N = 82 pečujících. Spárování pečujících, kteří vyplnili průběžný dotazník na podzim 2023.

Celkem 93 % spárovaných rodin uvedlo, že vnímá homesharing jako podporu ve svém životě.

Graf 17

Kdybych věděl/a, co vím teď, přihlásil/a bych se do homesharingu znovu.

N = 82 pečujících. Spárování pečujících, kteří vyplnili průběžný dotazník na podzim 2023.

Na 95 % spárovaných pečujících uvedlo, že by se do homesharingu přihlásili znovu. Ostatní zvolili neutrální odpovědi. Nikdo neuvedl, že nesouhlasí.

Možnosti rozvoje homesharingu

Zapojené rodiny jsou s homesharingem velmi spokojené. Během fokusních skupin proto bylo zmiňováno úplné **minimum toho, co by se dalo v projektu vylepšit**.

Nejvíce zmiňované přání bylo častěji se setkávat (např. formou víkendových nebo alespoň odpoledních pobytů) **s dalšími pečujícími rodinami** – a to z důvodu sdílení velmi specifických zkušeností a životní situace.

„Mně tedy dnes opravdu bodlo tohle setkání. Nevím, jestli by to i nemohlo být na častější bázi. Protože člověk si uvědomí, že na to není sám. Zrovna tento týden jsem měla tolik starostí a věcí, které bych potřebovala vyřešit, a ne si sem sednout a povídat si... Ale mně to tak pomohlo.“
(pečující)

„S těmi pobyty bych souhlasila, to by nás posunulo všechny dál. Je něco jiného se poznat ve škole, v práci, ale pak třeba takhle, ve volném čase. Hlavně myslím, že by nám to něco dalo, že bychom si vyměnili nějaké poznatky, je to hodně podporující. Ale ono by možná stačilo odpoledne, třeba ve stacionářích se dělá den pro pečující, já tam chodím, chodíme tam bez dětí, postěžujeme si, trochu humoru k tomu dáme, ale to tak pomůže, když vidíte, že jiné maminky to mají v něčem lehčí, v něčem těžší.“
(pečující)

„Bylo by skvělé se potkávat s dalšími rodinami. Jsme tu 3 rodiny, co bydlí 20 km od sebe a nevíme o sobě. Ale jedna věc, co byla s ranou péčí mě velmi oslovila. Jeli jsme s nimi a s dalšími rodinami na víkendový pobyt do hotelu, kde byly přednášky, které se lišily tématem podle postižení dítěte. Bylo tam také wellness, takže rodiče si odpočinuli. Myslím si, že tohle tady chybí. Zároveň tam bylo hlídání pro děti, takže jsme s nimi byli jen na spaní. Bylo na tom nejlepší, že jsem poznal další lidi, co mají stejné problémy. Hodně rodin, co tam byly, tak jsou sociálně odřízlé, a proto by se jim to hodilo více, tyto pobyty.“
(pečující)

Tuto potřebu by bylo pravděpodobně možné zčásti sytit i v online prostředí vytvořením společné skupiny, chatu, událostí.

Část pečujících by si přála, aby organizace také pořádaly **setkání s hostiteli**, na nichž by byl prostor pro vzájemné poznávání se a více času na neformální konverzaci, než mají při předávání dítěte mezi dveřmi.

Setkání se spárovanými rodinami by pak mohly podle pečujících dobře ilustrovat výhody homesharingu pro získání nových hostitelů a zapojení nových pečujících.

„Bylo by hezké, kdyby se rodiny potkaly s hostitelskými rodinami i s rodinami, které o to mají zájem, aby viděly, že jde o něco, kde mezi sebou mají obě dvě strany dobré vztahy, které hraničí s přátelstvím, a nejde pouze o formální vztahy. Také by viděly, že by to s těmi dětmi třeba zvládly a ne jako, že to je autista, čímž se spoustu lidí nechá odradit. Tam by si i mohli noví zájemci své dítě vytipovat.“
(pečující)

Další oblast přání či doporučení k rozvoji homesharingu pečujících se týká kritérií služby a jejího geografického pokrytí poptávky. Pečující s dětmi blížícími se plnoletosti by uvítali, kdyby homesharing pokračoval i poté. Někteří pečující by uvítali také vznik více poboček homesharingu v místech, kde zatím nejsou. Část pečujících zmiňovala, že je škoda, že homesharing nemohou využít všechny děti.

„Je škoda, že ti, kteří to potřebují nejvíce, tak to nemohou využít, kde jsou děti s obtížnějším chováním.“
(pečující)

„Můj syn má ADHD a autismus, ale nemá postižení intelektu, takže do toho nespadá, tak to mi přijde jako zbytečné kritérium.“
(pečující)

Poptávka je i po krátkodobých pobytových službách (obvykle víkendové, týdenní či vícetýdenní pobyty se zajištěnou celodenní péčí, pozn.). V neposlední řadě byla vyslovena přání ohledně větší informovanosti o homesharingu a s tím spojeným vyšším ohodnocením jak hostitelů, tak i pracovníků zprostředkujících organizací.

Hostitelé

Hostitelé

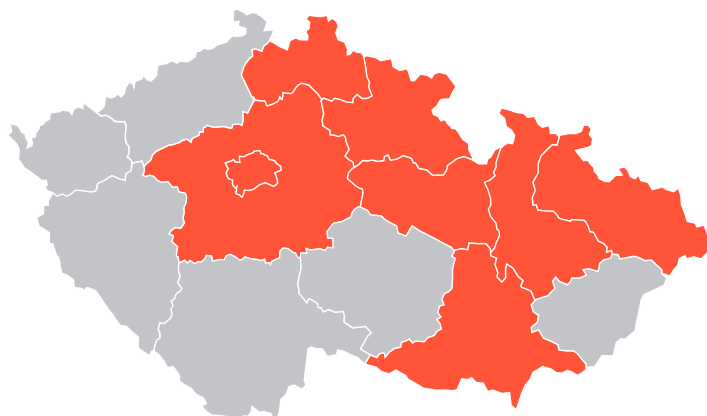
Tabulka 2: Počet všech zapojených hostitelů podle organizací

Děti úplňku	42
Mikasa	39
Zet-My	29
LÍP A SPOLU	15
CPKP	15
RIC	15
Slezská diakonie	13
Centrum Orion	10

Dotazníky pro hostitele vyplnilo celkem 187 respondentů (nejen aktivních hostitelů spárovaných s rodinami, ale i zájemců o hostitelství, kteří ještě nedokončili celou přípravu hostitelů a zatím se tedy s rodinami nevidají)⁶.

⁶ Ne všichni respondenti vyplnili všechny 3 dostupné dotazníky (vstupní, po přípravném kurzu a průběžný dotazník). Uchazeči o hostitelství zatím ani nemohli všechny vyplnit, protože průběžný dotazník přichází až po spárování s rodinami.

Kdo jsou hostitelé

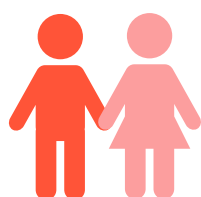

187
respondentů

8
krajů

9 z 10
hostitelů jsou ženy

1/4

se zapojuje v páru
(u části dalších se partneři
přidávají postupně)

42 let

je věkový průměr
hostitelů

35-50 let

více než polovina hostitelů
je v této věkové skupině

1/4

jsou mladí lidé
do 34 let

1/5

jsou starší lidé
nad 50 let

45 %

má VŠ
vzdělání

44 %

má SŠ vzdělání
s maturitou

3/4

hostitelů vycházejí
s financemi snadno

94 %

motivovala pro zapojení
do HS pomoc dalším lidem

87 %

chtělo zkusit a naučit
se něco nového

**3-5 hodin
1x za 14 dní**

tolik dítě nejčastěji pobývá u hostitelů

9 z 10

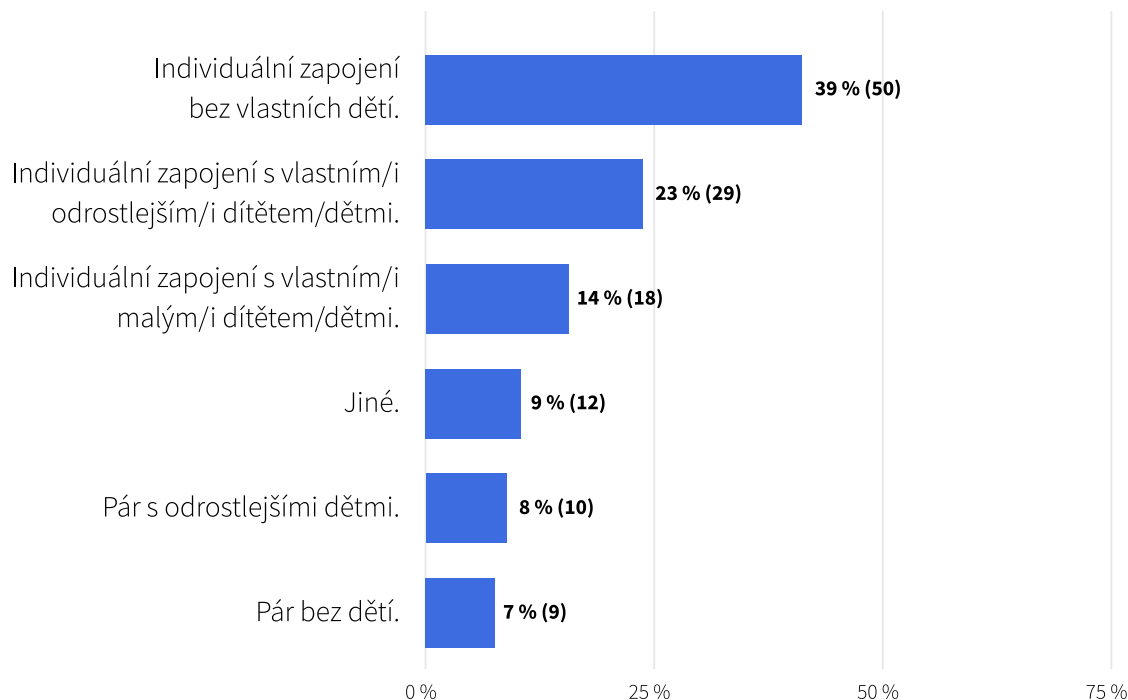
hostitelů vnímá HS jako dobře nastavený a stejná část by se
do něj přihlásila znovu, kdyby věděli, co vědí dnes

Nejčastěji se hostitelé zapojují individuálně (tři čtvrtiny). V páru se zapojuje čtvrtina. Poměrně časté je, že se hostitel na začátku zapojuje jako jednotlivec a jeho partner/ka se poté do homesharingu přidá.

Z 10 hostitelů jsou přibližně:

- 4 z 10 Mladý dospělý (typicky žena) bez dětí
- 2 z 10 Rodič (matka) s odrostlejšími dětmi
- 1 z 10 Rodič (matka) s vlastními menšími dětmi
- 1 z 10 Starší pár s odrostlejšími dětmi
- 1 z 10 Mladý bezdětný pár

Graf 18 Kategorie hostitelů

N = 175 hostitelů. Všichni hostitelé, kteří vyplnili alespoň 1 dotazník.

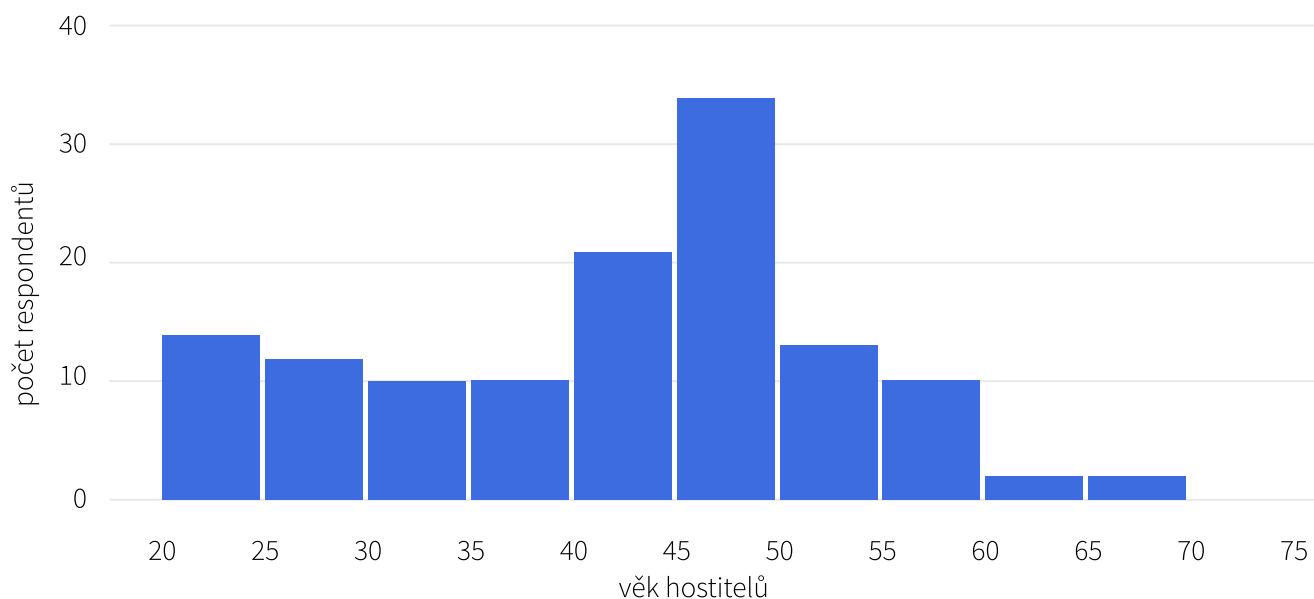
Ve většině případů, kdy se do homesharingu zapojily páry, byla iniciátorem žena s tím, že manželovi/partnerovi to přišlo buď jako “dobrý nápad” nebo “chtěl partnerku podpořit”. Celkem 92 % hostitelů jsou ženy.

Věkový průměr je 42 let. Více než polovina hostitelů je ve věkové skupině 35–50 let. Čtvrtina jsou mladí lidé do 34 let a pětina lidé starší 50 let.

„Já jsem měl jít do důchodu, mám dceru a syna, syn ještě studuje bakaláře a dcera říká, že nechce děti, už je dospělá. Tak jsem si říkal, že nevím, kdy ty vnoučata uvidím, že mám dost času. A pak jsem našel v knihovně letáček o homesharingu. Zaujalo mě to, přihlásil jsem se, byl jsem na pohovoru a teď tu spolu mluvíme. Nejsem jeho dědeček, ale já si to tak vychutnávám, jako starší člověk.“
(hostitel)

Část hostitelů měla před zapojením do homesharingu profesní či studijní zkušenost s autismem či jinými mentálními a kombinovanými postiženími (sociální pracovník, asistent pedagoga, studentka speciální pedagogiky).

Graf 19 Věk hostitelů

N = 175 hostitelů. Všichni hostitelé, kteří vyplnili alespoň 1 dotazník.

Mezi hostiteli je stejně jako u pečujících nejčastěji zastoupené vysokoškolské vzdělání (46 %) a středoškolské s maturitou (42 %). Na 44 % žije v obci do 10 000 obyvatel. Ve městě s více než 110 000 obyvateli žije 27 %. Oproti pečujícím rodinám jsou tedy hostitelé o něco častěji z větších obcí a měst. Tři čtvrtiny mají zaměstnání na plný úvazek. S financemi vychází čtyři pětiny snadno (docela snadno 27 %, ostatní snadno nebo velmi snadno).

Graf 20 Spokojenost hostitelů s různými oblastmi života

A jak jste Vy osobně spokojen/a s celkovou kvalitou...?

...svých vztahů s přáteli?

...svého partnerského života?

...svého profesního života?

...vztahů ve Vaší širší rodině (ostatní příbuzní)?

...vztahu, který máte se svými dětmi / se svým dítětem?

0 % 25 % 50 % 75 % 100 %

● Velmi spokojený/á ● Spíše spokojený/á ● Spíše nespokojený/á ● Velmi nespokojený/á ● Nevím / nechci odpovědět

N = 128 hostitelů. Všichni hostitelé, kteří vyplnili vstupní dotazník.

Hostitelé jsou obecně se svým životem spokojeni. Nejvíce spokojeni jsou s kvalitou vztahů s přáteli a v partnerském životě. O něco méně pak s kvalitou profesního života a vztahy v širší rodině. Vyšší podíl odpovědi nevím u vztahu s dětmi se objevuje, protože významná část hostitelů vlastní děti (zatím) nemá.

Motivace hostitelů pro zapojení do homesharingu

Hlavním motivačním faktorem pro hostitele bylo **pomoci rodinám** s tím, že výrazně častěji byla akcentovaná **pomoc rodičům** (nikoli dítěti). Tento akcent je dominantní u starších osob, zpravidla těch, které již mají vlastní děti a mají tak zkušenost s péčí o ně.

„No ta pomoc určitě. Když jsem viděl nějaké dokumenty, to bylo od Děti úplňku, pro ty rodiče je to obrovské břímě a nemají ani vteřinu na sebe. Pohlcuje jim to celý život, a to bylo to hlavní, ten moment, kdy jsem se rozhodl, že bych něco takového chtěl dělat. Být nějak nápomocný.

Protože času mám docela dost.“

(hostitel)

Pomoc konkrétnímu dítěti zaznívala častěji u mladších hostitelů, nicméně i oni usilují primárně o to ulehčit rodičům.

„Já jsem viděla nějakou reportáž v TV a zaujalo mě to. Mě lákalo pochopit to autistické dítě, které to má jinak. Zavolala jsem koordinátorce a ta říkala, že mě zařadí do kurzu.“
(hostitelka)

Následující grafy představují, s jakou motivací vstupují zájemci o hostelství do projektu. Výsledky se vztahují k vstupnímu dotazníku.

Graf 21 Motivace pro to stát se hostitelem

Jak silně Vás osobně motivují následující faktory? Očekávám, že...

...budu moci pomoci konkrétním lidem.

...mě obohatí někdo, kdo vnímá svět jinak.

...zkusím něco nového a něco se naučím.

...se jako člověk posunu dále.

...načerpám pozitivní energii.

...se zvýší má spokojenost se životem.

...to bude zábava.

0 % 25 % 50 % 75 % 100 %

● To mě SILNĚ motivuje ● To mě STŘEDNĚ motivuje ● To mě motivuje jen OKRAJOVĚ ● Toto VŮBEC nevnímám jak svou motivaci ● Nevím / nechci odpovědět

N = 128 hostitelů. Všichni hostitelé, kteří vyplnili vstupní dotazník.

Jednoznačně největší motivací pro zapojení do homesharingu je pomáhat ostatním. Polovina hostitelů ani na počátku neuváděla, že by měla výraznější obavy ze svého zapojení.

Graf 22 Postoje a pocity hostitelů při vstupu do projektu

Vyjádřete, prosím, míru souhlasu či nesouhlasu s následujícími výroky.

Pomáhat ostatním mě baví.

Z mého zapojení do projektu homesharing často cítím nadšení.

Pomáhat ostatním vnímám jako svoji morální povinnost.

Z mého zapojení do projektu homesharing často cítím obavy.

0 % 25 % 50 % 75 % 100 %

● Rozhodně souhlasím
 ● Spíše souhlasím
 ● Něco mezi
 ● Spíše nesouhlasím
 ● Rozhodně nesouhlasím
 ● Nevím / nechci odpovědět

N = 128 hostitelů. Všichni hostitelé, kteří vyplnili vstupní dotazník.

Hostitelé také často očekávali, že se **naučí něco nového a obohatí se**, protože se budou moci seznámit s jinak uvažujícími lidmi, osahat si vlastní hranice, poznat se v nelehkých situacích, získat nové perspektivy, cítit se užitečně.

„Moje motivace byla dělat něco smysluplného, ne jenom chodit do práce, dělat i něco, co má přesah. A tohle má velký přesah, nejen pro rodinu, ale i pro to dítě. Je to obohacující.“
(hostitelka)

Část hostitelů se zapojuje proto, že má rádo děti. A zatím je nemá, nebo je má už velké.

„Já už mám obě děti velké, žijou si svým životem. Tohle může té rodině pomoci a já si zároveň tou E. plním takové to, že mám ty děti, že ji mám jako dítě, že si ji jako tak půjčím. Takže i ta pomoc a trochu i tohle.“
(hostitelka)

Jedna hostitelka uvedla, že chtěla pomoci kamarádce s dětmi s autismem.

„Moje motivace byla pomoci kamarádce, která má dva autisty. Takže ten homesharing byl už od té doby, ale nebyl v rámci organizace. Do toho jsem nastoupila později, když jsem cítila, že mám prostor. Navíc jsem měla dojem, že tenhle autistický svět mě nijak neodstrašuje, připadá mi blízký. Dává mi smysl se v tom zkusit orientovat, něco mi to přináší. Po absolvování

výcviku jsem potom získala mého chlapce a mám z toho radost, je z toho vždycky takovej příjemnej pocit. Když ho odevzdám a jdu domu, tak mě to tak hřeje.“
(hostitelka)

Jedna hostitelka uvedla, že se zapojila mimo jiné i díky důvěře nadačnímu fondu Abakus.

„Ten můj impulz opravdu byl ten, že mě to strašně zaujalo, prostě celá ta myšlenka. I že jsem důvěřovala tomu nadačnímu fondu Abakus, že s nimi mám i jiné zkušenosti. A taky, že bych si hrozně přála, aby to takhle fungovalo. Tak jsem si říkala, že ráda budu ten „průkopník“, a na druhé straně (mě motivovala, pozn.) ta konkrétní pomoc té rodině.“
(hostitelka)

Jeden hostitelský pár se hlásil s představou, že bude hlídat malé dítě. Ale po domluvě s pracovníky organizace nakonec tráví čas s dvacetiletým.

„Říkala jsem si, že bych chtěla k tomu mému synu nějaké dítě, které si s ním bude hrát na pískovišti. V organizaci nám to vymluvili, že by to nefungovalo. Dostali jsme 20letého J., to jsme chvíli rozdýchávali, ale teď vidíme, že to bylo nejlepší řešení. (...) Šli jsme do toho s pocitem, že jsme synovi chtěli tu jinakost znormálnit, prolomit tu bariéru, že mi to prostě přišlo takhle správné.“
(hostitelka)

Významnými faktory pro rozhodnutí se do projektu skutečně zapojit byla **flexibilita, otevřenost a pocitovaná podpora** od zprostředkujících organizací. Flexibilitu vnímají hostitelé především s ohledem na **možnost nastavit si návštěvy po dohodě** s rodinou dítěte dle vzájemných časových možností. Pozitivně je vnímaná otevřenost zapojení se pro kohokoli bez ohledu na vzdělání či profesi, svoboda **naplňovat společný čas individuálně** a dle zájmu hostitele, dítěte a rodiny (tzn. program ani vývoj vztahu není nastavený organizací), komunitní rozměr péče.

Hostitelé oceňují také to, že charakter projektu umožňuje **vytvoření vztahu**, silné vazby s dítětem a případně i jeho rodinou.

O projektu se hostitelé dozvěděli nejčastěji skrze dokument Děti úplňku nebo na základě inzerátu či reklamy v médiích, která je zaujala, a poté začali zjišťovat další informace.

Rozhodnutí zapojit se do projektu bylo pro drtivou většinu hostitelů snadné: projekt a podoba spolupráce jim obecně vyhovovaly a měli pozitivní dojmy z úvodní schůzky v organizacích.

Řada hostitelů však na začátku spolupráce uváděla, že očekávání nemá. Zdůvodňovali to tím, že jsou otevření tomu, co přijde a s jakou rodinou a s jakými jejími potřebami se setkají.

Obavy hostitelů

Obavy hostitelů při vstupu do homesharingu se týkaly především komunikace s dítětem a zvládnutí očekávaných problematických situací: agrese, ničení věcí, utíkání.

„Já jsem se bála toho, jak mě dívka přijme. Bála jsem se, že je ta komunikace omezenější, jestli dobře porozumím, abych ji nerozčilovala tím, že třeba úplně nerozumím, co chce.“
(hostitelka)

Následující graf shrnuje obavy hostitelů při vstupu do projektu.

Graf 23 Obavy hostitelů

Pokuste se, prosím, pro následující výroky zhodnotit, o jak významnou obavu jde v tuto chvíli pro Vás osobně. Obávám se, že...

nebudu umět s dítětem komunikovat.

dítě něco zkazí / způsobí újmu.

bude náročné dodržovat setkání.

nevybuduji si dobrý vztah s rodinou dítěte.

zapojení bude psychicky náročné.

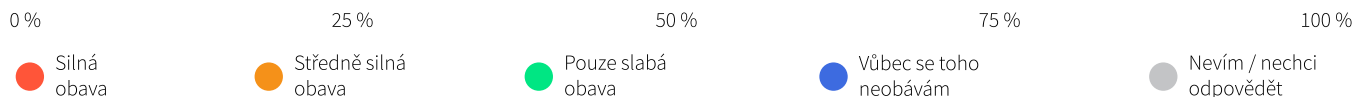
méně času na rodinu / přátele.

méně času na sebe.

okolí bude reagovat negativně.

N = 128 hostitelů. Všichni hostitelé, kteří vyplnili vstupní dotazník.

Druhou oblastí obav bylo to, **zda si hostitelé s rodiči a s dítětem “sednou”**, zda si budou sympatičití, zda budou schopni spolu dobře komunikovat a zda si budou rozumět. V tomto ohledu pomáhala hostitelům důvěra v organizace, že mají citlivost a postup pro výběr a párování rodin.

„Já jsem měla jedinou obavu – abychom si sedli s rodinou, hlavně s rodiči. Což jsme si sedli, i s tatínkem, který z toho měl velké obavy. S H. (dítětem zapojeným do homesharingu, pozn.) to klapě, tam žádné obavy zatím nejsou.“
(hostitelka)

Třetí rovinou obav je, jak dítě v homesharingu přijmou ostatní členové domácnosti – partner, děti.

„Největší obava, jak to vezme moje rodina doma. A ta to nakonec vzala dobře. Ale bála jsem se, aby to nijak nenarušilo chod doma. Celkově jsem nevěděla, jak se k tomu budou stavět a jak se k dítěti budou chovat. Oni si na začátku klepali na čelo, co si to máma zase vymyslela.“
(hostitelka)

Nejistotu ohledně zvládnutí dítěte hostitelům **pomáhají snižovat informace**, a to jak informace z přípravného kurzu o “obecných mechanismech” **řešení problematických situací** s dětmi s mentálním či kombinovaným postižením, kdy hostitelé oceňovali videoukázky i diskuzi se zkušenějšími, tak **informace od rodičů** v souvislosti s rizikovými faktory a spouštěči problematického chování u konkrétních dětí. Hostitelé nazývali tyto informace “**manuálem na dítě**”. Potřeba prohlubování znalostí o dítěti se objevovala i po počátečních návštěvách a začátku výměn.

Pomohla i **důvěra v odbornost** zprostředkujících organizací, **trvalá nabídka krizové pomoci** v případě problémů i nabídka supervize.

Obavy se mezi prvním (vstupním) a druhým měřením (po školení) **snižují**.

V souvislosti s homesharingem se v některých případech objevují také obavy z fyzického nezvládnutí péče o dítě:

„Spíš mám strach, v uvozovkách, že mě zavalí, protože on má hrozně rád, když ho šimrám na zádech a když se mu to hodně líbí, tak se opře dozadu a má 90 kg.“
(hostitelka)

Či z reakcí okolí po špatné zkušenosti:

„Jak jsme zapojení celá rodina, hraje tam roli i ten můj syn. V souvislosti s ním se mi staly situace ve školce, které mě naprosto šokovaly. Věděli, že jsme v tom projektu zapojení“

a začali říkat věcu typu ‘hele dávejte si pozor, aby ten váš syn nezačal jako houba nasávat ten autismus’, jako aby to nezačal opakovat. To mě teda hodně vzalo vítr z plachet a dlouho jsem to zpracovávala, že vůbec takovej názor někdo může být. Tak to byla taková obava, ne vůči J., ale vůči veřejnosti. Jak fungovat vůči veřejnosti, jak obhajovat, co děláme.“
(hostitelka)

Obavy hostitelů se však časem přirozeně proměňují. Tím, jak dítě a jeho potřeby už lépe znají, postupně mizí.

„Já jsem měla obav spoustu. Měla jsem sice s dětmi zkušenost, ale ne s vlastními, takže to bylo pro mě hodně nové všechno. Zpočátku mě to hrozně vyčerpávalo, trávit s ní ten čas, hlídat všechny ty věci, musela jsem tomu věnovat hodně pozornost. Protože pokud jí nevěnuju pozornost, ona dokáže za 3 sekundy udělat nepořádek. Dokud jsem nezjistila, jak to nastavit, tak to trvalo. Hledala jsem také svoje hranice. Tak od února v tomhle směru tolik obav už nemám, překlátilo se to, navázali jsme hezký vztah, už mě to tolik nevyčerpává, už si to více užívám.“
(hostitelka)

Přípravný kurz pro hostitele

Přípravné kurzy pro hostitele zajišťovaly mentorské organizace. Podoba kurzů se postupně vyvíjí od více teoretických po více zážitkově stavěné programy. Přípravné kurzy, kterými prošli hostitelé v této evaluaci, proběhly většinou během 3 víkendů nebo během 2 víkendů a 3 dalších odpolední.

Do školení vstupovali hostitelé s **očekáváním toho, že je připraví – především teoreticky – na péči o dítě s mentálním či kombinovaným postižením**: že jim představí problematiku světa autismu a dalších postižení, situace, které mohou nastat, a paletu reakcí, které mohou pomáhat.

Jak je vidět z grafu, většina hostitelů byla s přípravným kurzem spokojená a vnímala ho jako velmi přínosný.

Graf 24 Hodnocení vstupního přípravného kurzu

Vyjádřete, prosím, míru souhlasu s následujícími výroky.

Na školení jsem měl/a prostor položit jakékoliv dotazy.

96 % (66)

Po celou dobu školení jsem měl/a pocit, že mohu z projektu kdykoli svobodně vystoupit.

94 % (65)

Na školení jsem se cítil/a příjemně.

84 % (58)

14 % (10)

Školení hodnotím jako velmi přínosné.

90 % (62)

7 % (5)

Školení pokrylo všechna témata, která mě zajímala.

61 % (42)

35 % (24)

Mám pocit, že mě školení připravilo na péči o dítě v potřebném rozsahu.

43 % (30)

46 % (32)

9 % (6)

0 % 25 % 50 % 75 % 100 %

Rozhodně souhlasím

Spíše souhlasím

Něco mezi

Rozhodně nesouhlasím

Nevím / nechci odpovědět

N = 70 hostitelů. Všichni hostitelé, kteří vyplnili dotazník po přípravném kurzu.

Graf 25 Vnímání homesharingu po přípravném kurzu

Vyjádřete, prosím, míru souhlasu s následujícími výroky. Odpovídejte podle toho, jak situaci vnímáte v tuto chvíli, i když třeba ještě máte omezené zkušenosti.

Cítím osobní podporu od organizace zprostředkovávající homesharing.

83 % (57)

16 % (11)

Kdybych věděl/a, co vím teď, přihlásil/a bych se do homesharingu znovu.

83 % (57)

16 % (11)

Z dosavadních zkušeností mi homesharing přijde dobře nastavený.

72 % (50)

23 % (16)

Cítím se dostatečně připravený/á na zahájení návštěv dítěte.

30 % (21)

59 % (41)

10 % (7)

0 % 25 % 50 % 75 % 100 %

Rozhodně souhlasím

Spíše souhlasím

Něco mezi

Rozhodně nesouhlasím

Nevím / nechci odpovědět

N = 70 hostitelů. Všichni hostitelé, kteří vyplnili dotazník po přípravném kurzu. V grafu byly i možnosti "Spíše nesouhlasím" a "Rozhodně nesouhlasím". Nezobrazují se proto, že nebyly vybrány.

Celkem 99 % hostitelů po přípravném kurzu uvedlo, že cítí podporu od své organizace a že by se přihlásili znovu. Dostatečně připravených na zahájení návštěv dítěte se cítilo 89 %. Ostatní vybrali možnost „Něco mezi“. Nikdo neuvedl, že se necítí připravený.

Reálný průběh školení hostitelé hodnotí pozitivně a přínosně. Nejvíce oceňovali praktické ukázky:

„Mně přišlo dobrý, že pro člověka, který s tím nemá žádnou zkušenost, tak že tam mluvili o takové velké škále reakcí, které můžeme postupně vyzkoušet a můžeme to použít i na děti, které nejsou verbální. Jak s nimi komunikovat, co ukázat, jak je uklidnit, co na některé děti funguje, co funguje na jiné. Hráli jsme nějaké situace, kdy jsme si to ukazovali.“
(hostitelka)

Dále také takzvaný systém pěti potřeb⁷:

„Já taky když jsem šla na ten kurz, tak jsem věděla, do čeho jdu, ale ty konkrétní ukázky se mi také líbily. Líbil se mi také ten systém pěti potřeb. Ty školitelky to dokázaly dobře převést do praxe, že ukázaly dobře, co to je.“
(hostitelka)

Jedna hostitelka uvedla, že získané poznatky aplikuje také při výchově svého dítěte. Na tom, že je kurz přínosný při výchově obecně se hostitelé na fokusní skupině shodovali.

Hostitelé oceňovali také navázání přátelských vztahů s ostatními na kurzu.

„Ráda bych vypíchla přátelskou atmosféru a jistotu v zádech, že se vždycky můžu na organizaci obrátit. Také to, že jsme měli hezkou skupinku a vzniklo z toho nové přátelství. Ujistilo mě to, jak je celý projekt dobře nastavený. Všechny ty dny byly skutečně velice poučné a člověk v něčem i poznal více sebe sama.“
(hostitelka)

⁷ Více informací o něm najdete v metodické příručce homesharingu dostupném na webu www.homesharing.cz

Z konkrétních výhrad zazněly tři dílčí:

1) Že se kurzu v jednom případě neúčastnili pracovníci dané organizace, kteří byli poté s hostiteli v kontaktu.

„Ještě mě napadlo, že vlastně bylo trošku škoda, že jsme si udělali hezký vztah se školitelkami (z mentorské organizace, pozn.), a potom v rámci naší organizace pro nás ty kontaktní osoby byly na začátku hodně cizí, že nás neznaly, moc o nás nevěděly. Tak to bylo možná na škodu. Bylo by asi fajn, kdyby mohla pak dělat to školení ta organizace, která pak zprostředkovává setkání s dětmi. Nebo, kdyby s námi alespoň školení strávil ten provázející pracovník třeba jeden víkend.“
(hostitelka)

2) Část hostitelů, kteří mají děti s jiným typem postižením než PAS, však poukazovala na to, že byl kurz až příliš zaměřený na péči o děti s PAS, což pro ně osobně nebylo až tolik přínosné.

„Je pravda, že jsme hodně jeli na ten autismus, ale já mám teď devítiletého kluka na vozíku, je na úrovni 3 let. Určitě by bylo lepší to téma (různých znevýhodnění, pozn.) rozšířit, nebo ho pak spojit s dítětem s konkrétní diagnózou.“
(hostitelka)

A že nedorazily slíbené materiály (týkalo se pouze jednoho kurzu)

„Mě mrzelo, že nám bylo slíbeno, že dostaneme nějaké odkazy a nedostali jsme je. Nebo nějaké odkazy na hračky. Já jsem jim i psala (své organizaci, pozn.), a oni mi slíbili, že to pošlou, ale mrzelo mě, že to nebylo nějak snadno dostupné, že bychom se někam mohli na toto podívat.“
(hostitelka)

Jeden hostitel litoval, že kurz musel být zčásti online kvůli pandemii covid-19.

Vztah a komunikace s dítětem a jeho rodinou

Párování

Klíčovým okamžikem je **párování a seznamování obou rodin**. Jeho přínos hodnotí pozitivně i hostitelé.

„Myslím, že párování proběhlo pěkně. Setkali jsme se v parku, i s paní psychologkou, přišli oba rodiče. Poseděli jsme, předali jsme si informace, o mně, o nich, bylo to dobré. Druhé setkání bylo já s maminkou, další maminka a paní průvodkyně. Na dalším setkání jsem si vzala H. a odcházeli jsme sami, proběhlo to dobře. Zároveň jsem měla telefon na rodiče i paní průvodkyni, kdyby nastal nějaký problém.“
(hostitelka)

V několika případech se u hostitelů (stejně jako u pečujících) objevil návrh na zkrácení počtu návštěv za podpory adaptačního průvodce. Celkové nastavení procesu hodnotí hostitelé kladně:

„Přišlo mi, že je těch setkání až moc. Je jasné, že to je potřeba u nás doma a u nich doma, a předtím byly asi ještě 3 setkání. Že je třeba se ujistit, že nejsme nějaký šílenci. Ale když vyjde najevo, že nejsme... Šlo mi jen o to, aby těch setkání s pracovnícema nebylo více než s tím klukem, ale to se už podařilo překlomit ve prospěch kluka.“
(hostitelka)

Vztah hostitele (hostitelské rodiny) a pečující rodiny

Navazování vztahu s dítětem i jeho rodinou je zpravidla vnímáno, že se daří nebo je na dobré cestě, v některých případech už je vztah velmi blízký, jak ilustrují následující citace:

„Co se týká vztahů s rodiči, ten je velmi dobrý. Vždycky to bylo takové pozdravujte manžela, i když ho třeba neviděli půl roku. A vždycky jsme si zatelefonovali, vše domluvili. Oni mají v sobě takovou neskutečnou vděčnost za každou drobnost, kterou člověk pro to dítě udělal, a tak. Úplně mi ale nepříjde, že by komunikovali dobře nebo pravidelně s tím homesharingem (zprostředkující organizací, pozn.), oni ti rodiče si spíš vzali, že je to vztah mezi mnou a jimi a že už jim do toho vztahu ta organizace až tak moc nevstupuje“
(hostitelka)

„Řekla bych, že máme vztah super, komunikace je taky dobrá. Mohu mamince kdykoli napsat, když je se Š. nějaký problém, ona mi zavolá a poradí mi. To hodnotím velmi kladně. Pomohl nám třeba i tento pobyt (víkendové setkání hostitelských a pečujících rodin pořádané organizací, pozn.), že jsme si hrozně pokecali. Jak si člověk předává dítě, tak nemá čas. Tohle je bezva. Utužilo nám to vztah“
(hostitelka)

„Myslím si, že vztah s maminkou se bude prohlubovat. Je to na začátku, teď nás pozvala na narozeniny. Tam si myslím, že bude více prostoru si popovídat, poznat se. Takže chce asi nás poznat tímhle pozváním, a my se na to těšíme“
(hostitelka)

Komunikace hostitele s pečující rodinou probíhá převážně telefonicky a na chatovacích aplikacích (např. na Messengeru) a týká se nejčastěji potřeb dítěte.

„Maminka V. taky někdy napíše mail. Třeba napíše, co zažila V. za tu dobu, co jsme se neviděly, co se stalo významného. To je fajn. Když pak V. začne o něčem mluvit, tak vím, co se dělo.“
(hostitelka)

Hostitelé se obrací na rodiče o rady při zvládání konkrétních situací nebo konzultují program návštěv dítěte u sebe.

„Když jsem měla nějaký větší problém, tak jsem si to s ní (maminkou, pozn.) vykomunikovala na tom WhatsAppu, aby mi poradila. Jinak s organizací jsme měli loni asi po půl roce schůzku u mě doma bez E., takže jsme to probrali ze všech těch třech stran, a vlastně myslím, že i příští týden jedeme do organizace.“
(hostitelka)

Část hostitelů převážně starších dětí uvádějí, že komunikují také přímo s dítětem zapojeným do home-sharingu, někdy i mimo setkání.

„Já se snažím s tou E. mít takovej vztah, že jsem pro ni taková starší kamarádka (...) Po tom tři čtvrtě roce, i E. píše na mobilu. A tak mi občas napíše, jsem tady nebo tohle bychom mohli dělat. Líbí se mi, že si vzpomene, i když nejsme v přímém kontaktu.“
(hostitelka)

Část hostitelů alespoň zčásti upustila od původních představ o programu pobytů dítěte nebo méně plánují. Většina to vnímá pozitivně.

„Já jsem si původně na tom školení myslela, jaké aktivity bude člověk vymýšlet, jaké bude mít programy. A pak se objevil L. (dítě zapojené do homesharingu, pozn), (...) S ním je to takové zastavení času. A to asi mělo největší dopad na nás, třeba i s přítelem, že se zastavíme, víc si to s ním užíváme, jen tak s ním být.“
(hostitelka)

„Já jsem člověk, co chce mít věci hodně naplánované. S E. jsem se učila neplánovat, neřešit, hlavně mu dopředu nic neříkat. Protože když řekneme, že pak někdy odpoledne půjdeme ven, on už je sbalený u dveří a jdeme hned, a už to nikdo nezmění. Takže fakt žít v tom přítomném okamžiku, radovat se z maličkostí, to on umí krásně, to nás učí.“
(hostitelka)

Část hostitelů by chtěla navázat bližší vztah s pečujícími, ale bojuje s nedostatkem času pro komunikaci jen s rodičem bez přítomnosti dítěte.

„Když si ho předáváme zpátky, tak si s tatínkem jen v rychlosti řekneme, jestli byl nějaký problém, co měl k svačině, takové základní informace. Na víc není bohužel prostor. Uvítala bych, kdybychom měli možnost, prostor se někde sejít i bez toho kluka, trochu to probrat více. Protože vidím, že jemu (dítěti zapojenému do homesharingu, pozn.) to nevyhovuje, když si povídáme mezi sebou.“
(hostitelka)

Část hostitelů má pocit, že se nepotřebuje (více) scházet nebo komunikovat s rodiči a prohlubovat vztah. Cítí, že mají dostatek informací pro to, aby homesharing probíhal dobře.

„My asi nejsme v kontaktu mimo schůzky, to spíše výjimečně (...) Když je potřeba něco řešit, nebo domluvit, tak se spojíme. Ale že bychom se nějak vyloženě kamarádili, psali si mimo schůzky, to ne.“
(hostitelka)

Péče o dítě s postižením

Hostitelé si péči o děti chválí, jsou **spokojení**, často uvádějí, že je to jednodušší, než čekali.

„Mě překvapilo, jak je to jednoduché. Že si můžeme předávat dobrou náladu, předávat si dobrý pocit, je to úžasný. Předčilo to moje očekávání. Nevěděla jsem, do čeho jdu. Ale jsem ráda, že se do toho mohu zapojit.“
(hostitelka)

Co se týká trávení společného času hostitelé chodí s dětmi velmi často ven: na hřiště, na procházku, do lesa, do aquaparku, mnohdy pobyt venku kombinují s pobytem u sebe doma. Spokojenost poznávají z reakcí dítěte – verbálních i neverbálních.

„L. nemluví, ale překvapilo mě, že je vlastně dost kontaktní. Já si tu zpětnou vazbu, že je spokojený, že tam cítí tu blízkost, vnímám z toho, že se chce pomazlit, polechtat a že to bere takhle. A když se pak připojil i přítel, tak si ho pak zamiloval, možná potřebuje také ten mužský element, protože ve školách je hodně žen. Když jsme všichni tři, přijde mi to takové vyvážené, fajnové.“
(hostitelka)

Ne vždy je ale dorozumívání snadné. Jedna hostitelka uvádí, že s tím bojují a že by to pro ni mohl být důvod k ukončení hostitelství (alespoň v tomto konkrétním spojení).

„My se s ní (dívkou zapojenou do homesharingu, pozn.) těžko dorozumíváme. Není nám úplně jasné, co potřebuje, co potřebuje od nás, jak jí ten čas zpříjemnit. Takže si chci vyslechnout zkušenosti a tipy ostatních lidí, kteří o ní pečují. A k tomu se zároveň váže ta moje obava, která je, že když jí neporozumíme, tak z toho odejdeme, protože je to pro nás hodně náročné.“
(hostitelka)

Graf 26 Reakce dětí při předávání z primárních rodin

Jak hostující dítě reaguje při předávání ze své rodiny k Vám? (uvažte posledních 5 návštěv)

Dítě je nešťastné.

Dítě se vzteká.

Dítě je ve stresu.

Dítěti je to jedno.

Je jednoduché odhadnout, co dítě při předání prožívá.

Dítě je klidné.

Dítě má radost.

0 % 25 % 50 % 75 % 100 %

Téměř nikdy

Někdy

Téměř vždy

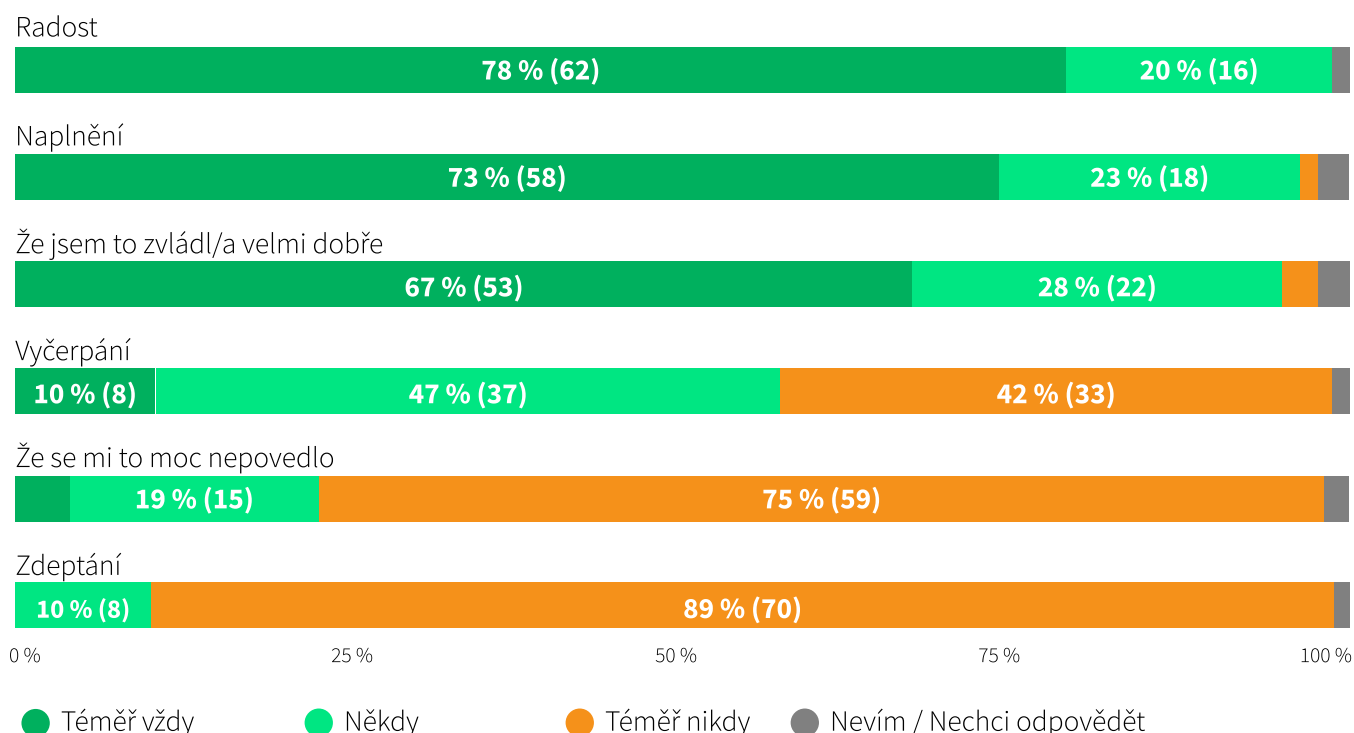
Nevím / Nechci odpovědět

N = 79 hostitelů. Spárování hostitelé, kteří vyplnili průběžný dotazník na podzím 2023.

Hostitelé uvádějí, že děti nejsou téměř nikdy při předávání dítěte od své rodiny k hostitelům nešťastné nebo vzteklé. Polovina hostitelů se domnívá, že je pro ně většinou jednoduché odhadnout, co v ten moment dítě prožívá.

Graf 27 Pocity hostitelů při předání dítěte zpět rodičům.

Jaké pocity míváte poté, co po návštěvě předáte hostující dítě zpět jeho rodině?

N = 79 hostitelů. Spárování hostitelé, kteří vyplnili průběžný dotazník na podzim 2023.

Prakticky všichni hostitelé cítí po konci pobytu dítěte radost a naplnění. Vyčerpání cítí někdy polovina, často 1 z 10 hostitelů.

„Ted', skoro po tom roce jsem zjistila, že přestože kolikrát ta kuchyň vypadá, že to tam skoro vybuchlo, protože jsme něco pekli a podobně, tak já si přitom odpočinu a nabíjí mě to. Ta setkání jsou strašně intenzivní. Jsem za to moc ráda.“
(hostitelka)

Jako důležitá se ukazuje u některých dětí **fyzická zdatnost** hostitelů. Někteří hostitelé se již dostali do situací, kdy museli čelit tomu, zda dítěti budou stačit:

„Sem tam se mi stane, že na procházce začne bezhlavě utíkat. To je pro mě asi nejhorší situace, když vím, že utíká a nemůžu ho dohonit, hrozí to, že by vběhl do silnice.“
(hostitelka)

Negativní **reakce okolí** jsou podle respondentů výjimečné, hostitelé je zmiňují minimálně. Většinou jsou reakce nulové či pozitivní, především v závislosti na obeznamenosti se situací. Zároveň se poměrně často objevuje u hostitelů zklamání z toho, že jejich osobní příklad pomoci nemotivoval přátele či

známé k tomu, aby se také do homesharingu zapojili. Hostitelé často tvrdí, že je to snadné a že by to zvládlo spoustu lidí.

„Asi ne že by se úplně tomu tématu vyhýbali, ale překvapilo mě, že nechtěli znát více podrobností, že by se také zapojili, přidali do projektu. Přesně takové reakce jako „no to je záslužná práce“, ale že by je to blíž nějak zajímalo, to ne.“
(hostitelka)

„Chodím s ní často ven, takže potkáváme i cizí lidi. A na hřišti jsou všichni taky milí a půjčují jí věci a berou ji úplně v pohodě. Ale musela jsem se jich zeptat, jestli si to může půjčit, i když si to už brala. A právě přes tuto komunikaci s novými lidmi se to i myslím dostává do povědomí. A to se týká i homesharingu, o kterém těm lidem na hřišti vyprávím. A někteří lidé se toho bojí a takhle vlastně zjistí, že se není čeho bát.“
(hostitelka)

Část hostitelů se setkává s tím, že jejich okolí zapojení do homesharingu nerozumí či nepodporuje.

„Co mě mrzí, je, že širší rodina vlastně nikdy moc nechápala nějaký takový naše aktivity, ale není to jen širší rodina. Říkali jsme si, že touhle dobou budeme mít už pár známých, kteří by to chtěli zkusit také, ale nikdo takový se zatím neobjevil, tak to mě mrzí.“
(hostitelka)

Část hostitelů řeší kromě konkrétních aspektů péče o dítě také svou roli, např. to, jak moc se mají snažit dítě v homesharingu vychovávat.

„A řešíme to určitě jinak než s vlastní rodinou, s vlastními dětmi. Tady je myslím jednodušší zachovat klidnou hlavu, protože se mě to v uvozovkách „netýká“. Takže tam, kde bych už dávno vyběhla na svoje dítě, tak to mě nechává úplně v pohodě. Je to trošku na jiné úrovni, je to klidnější, i pro nás.“
(hostitelka)

Vnímané přínosy a dopady homesharingu

Hostitelé cítí ve spojení s homesharingem dlouhodobě vnitřní obohacení, radost a pocit naplnění. Zároveň vnímají, že homesharing má dopad i na další členy rodiny. Krátkodobě se část hostitelů cítí bezprostředně po návštěvě dítěte s postižením vyčerpaně.

„Pozitivně to zafungovalo i na naše děti, ty si s ním hrají. Mladší syn měl trochu obavy. Je mu 16 a když jsme začínali, tak na to koukal trochu rozpačitě. Báł se, jak mu bude rozumět. Ale myslím, že i naše babičky a dědečkové ho přijali velmi dobře. Někdy se někdo i rozplývá, že je to úžasné, ale pro mě je to náročné být s takovými dětmi, musel jsem se naučit komunikovat jinak, po těch pěti hodinách bývám i docela vyčerpaný. Ale proto to dělám. Jinak za tuhle zkušenost jsem moc rád a doufám, že to vydrží co nejdéle.“
(hostitel)

„Já bych řekla, že se navzájem obohacujeme s T., v každodenním životě, když ho máme celé odpoledne, on obohacuje nás, náš život a my asi obohacujeme ten jeho.“
(hostitelka)

Hostitelé si také pochvalují, že jim homesharing obohacuje partnerský život v tom, že mají nová společná témata a zážitky.

„My s manželem pracujeme oba z domova, já při mateřské, manžel je stavební projektant, já jsem šperkařka. Nám oběma pak přišla domácnost malá, a manžel přišel s tím, že bychom mohli dělat něco pro lidi. Tak jsme začali budovat soukromou rehabilitaci, aby to nějak prospělo té komunitě, a začali jsme taky s homesharingem. Tak pak najednou jsme si říkali, že jsme úplně někde jinde, než jsme byli před rokem. J. (dítě zapojené do homesharingu, pozn.) nám asi hodně boural bariéry, tahá nás do světa, dostává nás do takových situací, že třeba skáčíme ve skateparku, je to s ním takové osvobozující.“
(hostitelka)

Část z nich vidí možný dopad v šíření povědomí o světě dětí s mentálním postižením. Mrzí je, že se mezi jejich známými zatím (oproti očekáváním) nevynořili další zájemci o hostitelskou roli. Někteří věří, že se tak stane.

„Myslím si, že strašně moc hostitelů, kteří by v tom byli dobří a třeba měli zájem, tak do toho nejdou. Myslím si, že chybí to, aby se dozvěděli, že to není tak strašně složité. Je to hodně náročné to předat světu okolo, že to není tak těžké a dávají nám ty děti více, než co nám berou, Stojí nás jen pár hodin volného času. A nevěděla jsem ani, že moje rodina je tak skvělá, že to tak přijme. S čistým svědomím musím říct, že mi to více dalo, než vzalo, že mě to obohatilo.“

(hostitelka)

„Tím, že je Š. (dítě zapojené do homesharingu, pozn.) smíšek a miluje lidi, tak se jim to vrací a oni milují jeho. Myslím, že to ukázalo spoustě lidí okolo nás, otevřelo jim to oči, nevím, jak to popsat. Ale myslím, že teď k tomu mají díky tomu mnohem blíže. On jim ukazuje, že to může být i hezké, že to není jen nějaká hrůza.“

(hostitelka)

Jedna hostitelka se rozhodla na základě zkušenosti s homesharingem studovat sociální práci:

„Já jsem to zpracovávala a pak jsem zjistila, že mě to téma začalo dost zajímat, tak jsem si podala přihlášku na vysokou na sociální pracovníci a začala jsem to teď studovat.“

(hostitelka)

Objevila se výhrada k častému střídání kontaktů ve zprostředkovávající organizaci:

„Můj partner již není zapojený. Vadily mu ty časté změny na straně homesharingu (respektive zprostředkující organizace, pozn.) v kontaktech. Já na to nejsem tolik citlivý, ale je pravda, že těch kontaktních osob se změnilo, byly už asi 4. Tak to asi může být důvod, pro někoho tyhle změny na straně organizace nedělají dobré povědomí.“

(hostitel)

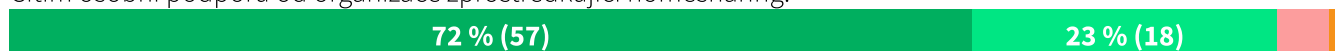
Hodnocení homesharingu

Následující graf shrnuje, jak spárovaní hostitelé celkově hodnotí homesharing. Hostitelé cítí silnou podporu v organizaci. Mají stále dostatek volného času pro sebe a své blízké. Celkem 90 % připadá homesharing dobře nastavený a stejná část by se do něj přihlásila znovu. Blízký vztah s rodinou dítěte má 43 %.

Graf 28 Celkové hodnocení homesharingu spárovanými hostiteli

Vyjádřete, prosím, míru souhlasu s následujícími výroky. Odpovídejte podle toho, jak situaci vnímáte v tuto chvíli, i když máte třeba ještě omezené zkušenosti.

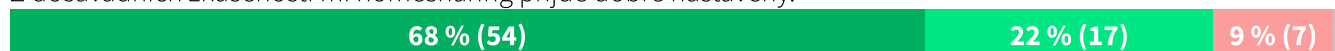
Cítím osobní podporu od organizace zprostředkující homesharing.

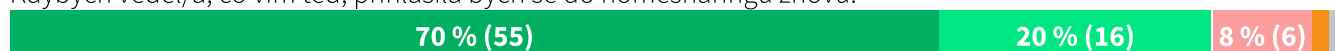
I se zapojením do homesharingu mám dostatek času pro sebe a svou rodinu.

Z dosavadních zkušeností mi homesharing přijde dobře nastavený.

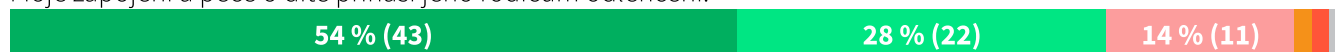
Kdybych věděl/a, co vím teď, přihlásila bych se do homesharingu znovu.

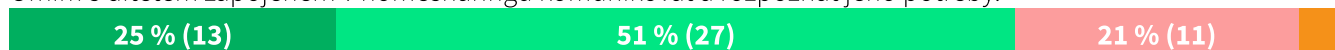
Zapojení do homesharingu mě obohacuje a rozvíjí.

Moje zapojení a péče o dítě přináší jeho rodičům odlehčení.

Umím s dítětem zapojeným v homesharingu komunikovat a rozpoznat jeho potřeby.

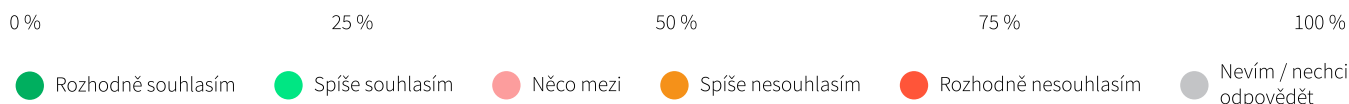
Daří se mi udržovat pravidelnost pobytů dítěte.

Rozvíjím dítě, s nímž se v rámci homesharingu vídám.

S rodinou hostujícího dítěte máme blízký vztah.

N = 79 hostitelů. Spárovaní hostitelé, kteří vyplnili průběžný dotazník na podzím 2023.

Možnosti rozvoje homesharingu

Hostitelé zmiňovali některé prvky, které by jim zjednodušily či zpříjemnily zapojení do projektu. Jedná se o následující:

Stejně jako pečující i hostitelé stojí o více příležitostí k setkání a sdílení jak s ostatními zapojenými hostiteli, tak s rodinami, kdy by měli možnost lépe se poznat, mít chvíli na to pohovořit spolu bez dítěte:

„Bylo by skvělé, kdybychom měli možnost potkat se jak hostitelské rodiny, tak rodiny s postiženým dítětem například jednou za rok, protože jsem ani nevěděl, že je tady tolik rodin s podobnými problémy, tak jak mohu vidět při tomto rozhovoru. Aby se potkali lidé, co tuto službu využívají, udělat nějaký večer nebo výlet atd.“
(hostitelka)

Hostitelé obecně stojí o prohlubování znalostí a vzdělávání, zmiňují např. kurz první pomoci, navazující vzdělávací setkání s odborníkem k péči o děti s postižením

„My jsme to probírali na školení, jak se tomu dítěti věnovat, ale bylo to dost intenzivní, tak jsme na to mohli i dost zapomenout. Tak třeba i to, abychom věděli, jak s tím dítětem ještě pracovat dále.“
(hostitelka)

„Já bych uvítala psychologické kroužky, protože psychologie mě baví a ocenila bych to. Chci se tak i naučit více o těch dětech.“
(hostitelka)

Jako další doporučení pro párování rodin s hostiteli zmiňovali hostitelé důležitost fyzické blízkosti rodin. Zkrátí by se tím čas na cestování pro dítě a zároveň může být hostitel snáze k dispozici pro případné hlídání v nečekaných situacích.

Zprostředkující organizace očima pečujících a hostitelů

Zprostředkující organizace očima pečujících a hostitelů

Z fokusních skupin i dotazníků je patrná velká spokojenost s přístupem, poskytnutou podporou i počáteční a průběžnou komunikací ze strany organizací.

U pečujících i hostitelů zprostředkování homesharingu třetí stranou významně snížilo počáteční obavy. Někteří pečující již organizaci znali skrze sociální služby, které také provozují (týká se jen části organizací).

„Já jsem z toho měla obrovskéj strach, vůbec jsem nevěděla, jestli to dopadne dobře ale strašně se mi ta myšlenka líbila. Byla pro mě taky důležitá ta garance, že je v tom ten prostředník. Jen díky tomu jsme to zkusili, jinak jsme žádného asistenta nehledali. Jen to chci přirovnat, že kdyby v tom nebyl ten prostředník, tak bych to asi nikdy nezkoušela. Měla bych strach, komu dávám své dítě.“
(pečující)

Hostitelé jsou obecně velmi spokojeni s počáteční podporou adaptačního průvodce, který jim pomáhá převzít péči o dítě s postižením. Oceňovali, že se díky jeho přítomnosti cítili bezpečně a podporovaní, dále také praktické tipy a rady od odborníka. Pečující vyzdvihovali roli adaptačního průvodce při přibližování potřeb dítěte hostiteli.

„Postupné předávání vnuka k hostitelce probíhalo hladce. Bylo fajn, že K. (adaptační průvodkyně) má zkušenosti s odlišnostmi našich zlatíček. Měli jsme u ní pocit, že ona pochopila potřeby našeho vnuka a lehce je předala hostitelce. My bysme to s manželem asi tak nedokázali, možná bychom byli moc opatrní a nedůvěřiví.“
(pečující)

Z fokusních skupin vyplynulo, že při výměně průvodce rodin panuje u pečujících nejistota a ostych se na nového pracovníka obracet. Tato situace se týkala jedné z organizací.

„Já jsem dostala kontakt na toho nového pána (nového průvodce rodin, pozn.), neznáme ho. Je trochu složité, když je tenhle člověk nový, je to větší ostych kontaktovat ho a říct si o pomoc.“
(pečující)

Obě strany (pečující i hostitelé) jsou spokojené s průběžnými telefonáty z organizací, jak se jim daří. Cítí z organizací zájem a podporu. Kromě profesionality u organizací oceňují i lidský přístup.

“Vždycky jsme se zasmáli, ani jsme se nemohli rozloučit, vždycky jsme našli i jiný témata a vždycky jsme vyřešili, co jsme potřebovali. Úplně úžasní lidé se tam sešli.”
(pečující)

Konkrétní příklady, kdy organizace pomohla mediovat spor či snížit nejistotu hostitelů, se týkaly otázky, zda má hostitel dítě vychovávat.

„Já jsem měla problém s tím, že jsem nevěděla, jak až moc to dítě učit například to, aby hezky jedlo. Koordinátorky mi říkaly, ale to není tvoje práce a já toto potřebuji slyšet. Na druhou stranu se děti naučí to, že to prostředí je od domova jiné a vstřebávají to samy. Mně řekli z organizace, že to není můj úkol ji vychovávat, a to mně pomohlo. Takže jestli není největší bonus toho celého, že to dítě tam prostě je a má se dobře a ne, že se musí pořád vychovávat.”
(hostitelka)

Jedna hostitelka také popsala, že organizace reagovala na situaci, kdy ji pečující příliš zahlcovala svými osobními problémy. V daném případě organizace limitovala časově předávání dítěte hostitelkou rodině.

Přirozeně se objevují i případy, kdy rodiny mají pocit, že organizaci už nepotřebují, že vše vyřeší přímo s hostiteli.

Homesharing pohledem organizací

Homesharing pohledem organizací

Následujících strany shrnují výběr zajímavých zjištění, která vyplynula z dotazníku a fokusních skupin s řediteli, koordinátory či pracovníky v terénu ze 6 mentorovaných organizací (organizací, které začaly s homesharingem později než mentorské organizace Děti úplňku a RIC, ale které již mají po zkušenostech se zprostředkováváním homesharingu a po absolvování mentorského programu zkušenosti na to stát se mentorem pro případné další organizace s homesharingem začínající).

S ohledem na malou skupinu zapojených organizací a související nízký počet zapojených respondentů (6 účastníků na fokusní skupině pro ředitele nebo vedoucí pracovníky a 9 respondentů, kteří vyplnili dotazník, mezi nimiž jsou tito ředitelé a vedoucí pracovníci a pracovníci v terénu) je potřeba vnímat následující zjištění jako výpovědi jednotlivců, které přinášejí prvotní závěry spíše kvalitativní povahy. Ty mohou být v průběhu času s vyšším počtem zapojených organizací sledovány více systematicky.

Charakteristika 6 mentorovaných organizací, personální složení týmů

→ Tým v 6 mentorovaných organizacích zprostředkovávajících homesharing většinou sestavila zakládající osoba, která často oslovila své aktuální kolegy na základě přímé znalosti relevantních odborníků z okolí se zkušenostmi s cílovou skupinou nebo díky získání referencí na ně, zbývající část pak byla vybrána přes otevřené výběrové řízení. V týmech jsou často zastoupeni zkušení sociální pracovníci, speciální pedagogové, psychologové.

→ Většinou se v organizacích na zprostředkování homesharingu podílejí větší měrou **4 pracovníci** (pracovník v terénu zahrnující adaptačního průvodce pracujícího s rodinou, což je zpravidla speciální pedagog nebo sociální pracovník), průvodce rodin dětí s intelektovým znevýhodněním (zpravidla sociální pracovník), koordinátor hostitelů a jejich přípravy a ředitel/manažer projektu, který má na starost finance, advokacii tématu a někdy také PR. V některých týmech je také psycholog.

→ Osm z 9 pracovníků v 6 mentorovaných organizacích, kteří vyplnili dotazník (za každou organizaci 1 až 2 lidé), měla v době evaluace v homesharingu pouze **částečné pracovní úvazky** – 3 měli úvazek nižší než 0,2; 2 lidé měli úvazek mezi 0,3 a 0,5, dva lidé mezi 0,6 až 0,7, 1 plný úvazek a 1 v čase proměnlivý úvazek. Většinou se zároveň dotyční domnívali, že tyto úvazky **nejsou optimální**, že úvazek pro jejich pozici (při stejném objemu práce) by měl být vyšší (přibližně 0,2). Za optimální považovali navýšení o 0,2 a více nejčastěji pracovníci s nejnižšími úvazky (nižší než 0,2). Více času by pracovníci dle svých slov nejčastěji využili na intenzivnější péči o stávající hostitele i pečující (včetně těch dosud nespárovaných), a to na intenzivnější komunikaci s nimi, více osobních setkání nebo pořádání akcí pro ně, nebo na PR aktivity cílící na nábor nových hostitelů.

Většina řídicích pracovníků v 6 mentorovaných organizacích zároveň vnímala malý počet členů týmu v kombinaci s nízkými úvazky jako limitující a hledala cesty, jak zajistit vyšší financování a díky němu moci zaplatit více lidí (případně zvýšit také ohodnocení stávajícím či rozšířit jejich úvazky). Většina z nich sdílela, že se podařilo tým do roku 2024 personálně posílit.

„Narazili jsme na překážku, že je náš tým poměrně malý, a když jsme vytvářeli první párování, první 4 rodiny, tak jedna kolegyně na několik měsíců onemocněla a bylo to velice náročné to zvládnout kvalitně v tak malém počtu. Vzali jsme si ponaučení, že chceme tým rozšířit, ale i ideálně navýšit úvazky v něm. Protože u nás se ty funkce kumulovaly, což bylo v něčem fajn, ale z hlediska nahraditelnosti to bylo velmi náročné.“
(ředitel/ka organizace)

Vnímání prvotní metodické příručky homesharingu⁸

Pracovníci 6 mentorovaných organizací jsou rádi za prvotní metodickou příručku homesharingu, oceňují, že specifikuje základní principy homesharingu. Zároveň cítí volnost si některé věci přizpůsobit potřebám své organizace.

„Ono to hodně souvisí s tím, jak je postavený tým, kdo má, co na starost. My jsme se v té metodice drželi toho, co jsme dostali na začátku. To se pilotovalo a ověřovalo. Ty důležité body v homesharingu jsme drželi, ale zároveň jsme si uzpůsobovali, jak pracuje celý tým, kdo kam vstupuje, co kdo dělá.“
(ředitel/ka organizace)

Z 6 mentorovaných organizací zazněl názor, že prvotní metodická příručka byla více na míru ušitá Praze (kde působí Děti úplňku, jež stojí za tvorbou metodické příručky), a v souvislosti s tím viděly potřebu některé aspekty přizpůsobit své práci v krajích a jejich specifikům.

„Určitě si myslím, že například ty fáze párování pečujících a hostitelů se liší, protože většina z nás je v krajích. Máme někde pečující a někde jinde hostitele (jsou mezi nimi větší vzdálenosti a je složitější nebo časově náročnější je překonávat pozn.). Uvědomujeme si, že ten systém,

⁸ Metodická příručka k zprostředkovávání homesharingu během přípravy evaluační zprávy procházela aktualizací. Aktuální verze je dostupná na webu www.homesharing.cz.

který je popsáný, si musíme nějak uzpůsobit těm reálným podmínkám, které nám to území dává. Jsme proto trochu pomalejší, než je metodika.”
(ředitel/ka organizace)

Náhledy na absolvovaný mentoringový program

Mentoring zajišťovaly Děti úplňku a RIC pro 6 dalších organizací od druhé poloviny roku 2021 do konce roku 2023. Cílem mentoringového programu bylo organizace začínající s homesharingem komplexně proškolit v homesharingu a poskytovat jim podporu při jeho zavádění, a přispět tak k rozšíření homesharingu.

Každá z mentorských organizací pečovala o 3 organizace. Z každé z mentorovaných organizací se programu účastnily obvykle 2 osoby. Ty poté získané znalosti předávaly dalším členům ve svém realizačním týmu.

Mentoring probíhal prezenčně a i online (online zčásti nuceně kvůli pandemii covid-19). Obsahoval společná školení k jednotlivým fázím homesharingu (náboru hostitelů, párování apod.), debatu s irským mentorem homesharingu Brianem McDonalDEM, který je odborníkem v oblasti péče o lidi s mentálním postižením a je dlouhodobým spolupracovníkem irské organizace zprostředkovávající homesharing, dále individuální mentoring, intervizi, společná setkání organizací pro sdílení zkušeností a diskusi, návštěvy v dalších organizacích.

Z fokusních rozhovorů s řediteli či koordinátory homesharingu, kteří se mentoringového programu účastnili, vyplývá, že:

- Mentoring byl pro 6 zapojených organizací **důležitou a pozitivně vnímanou součástí** při zavádění homesharingu.
 - Nejprůnosnější pro ně byla možnost učit se od mentorských organizací s nabytými zkušenostmi s homesharingem, dále debatovat a hledat inspiraci ve skupině k tomu, jak homesharing pro jejich organizaci co nejlépe nastavit, jak pojmout vybrané aktivity (např. neformální stmelovací akce pro hostitele a pečující rodiny). Také návštěvy v jednotlivých organizacích zprostředkovávajících homesharing.
 - Více oceňovaná byla osobní setkání a školení (než ta v online prostoru, ačkoliv i online forma byla kladně vnímaná pro konkrétní součásti mentoringu, a to zejména pro individuální mentoring týkající se konkrétních potřeb organizace).
- Cítí se být po absolvování programu připraveni stát se mentory pro další organizace.
- Cítí se být součástí komunity homesharingu.

Příležitosti k rozvoji homesharingu

Příležitosti k rozvoji homesharingu

Homesharing je všemi aktéry (pečujícími, hostiteli, a z vyjádření rodičů i hostitelů i dětmi pobývajícími u hostitelů) povětšinou vnímaný jako velmi pozitivní, obohacující a naplňující potřeby a motivace. Zároveň jsme v evaluaci identifikovali 5 témat, která nejvíce rezonovala napříč fokusními skupinami i v dotaznících a která si z hlediska evaluátorů zaslouží pozornost pro hladký běh homesharingu i v budoucnu.

Aktivní nábor hostitelů

Nedostatek hostitelů je tématem, které zmiňují všichni aktéři s výjimkou spárovaných pečujících, kteří již svého hostitele či hostitelku mají.

- Organizace trápí, že některé děti nemohou dlouho spárovat kvůli nedostatku hostitelů v blízkém okolí.
- Nespárování pečujících by si přirozeně přáli, aby se hostitel/ka našel.
- Hostitelé často zmiňují, že by si přáli, aby se více lidí zapojilo do hostitelství a jsou rozčarování z toho, že se to neděje. Z pohledu zapojených hostitelů je hostitelství snadné a domnívají se, že by ho zvládlo mnoho dalších lidí.

Jak by bylo možné počet hostitelů navýšit?

- Cíleně vyhledávat a získávat hostitele v lokalitách, kde chybí. K tomuto cíli mohou přispět tyto kroky:
 - Posílit personální kapacity na straně zprostředkovávajících organizací v oblasti PR, které má na starosti náborové a osvětové aktivity přibližující podstatu homesharingu a jeho přínosy, a tím přispět k vyšší informovanosti veřejnosti/společnosti o homesharingu.
 - Rozšiřovat pomocí cílené finanční podpory počet organizací věnujících se homesharingu, zejména v místech, která nejsou pokrytá stávajícími organizacemi. Zároveň je třeba počítat s tím, že tímto opatřením pravděpodobně vzroste i počet zájemců o homesharing ze strany rodin s dítětem s mentálním postižením v daném regionu.
- Zatraktivnit hostitelství – především více společensky oceňovat roli hostitele, sekundárně také možnost poskytovat různé benefity (na státní úrovni např. daňové zvýhodnění, na krajské např. poukazy na ubytování a využití dalších služeb).

Setkávání pečujících i hostitelů

Obě strany vyjádřily chuť se společně potkávat (např. jednou či dvakrát do roka) jak s lidmi ve stejné situaci (pečujícími / hostiteli), tak s druhými rodinami. Uvítali by prostor pro sdílení a bližší poznávání. Kromě osobních akcí, které většina organizací pořádá, vidí evaluátoři možnost v tom více využívat **online prostor** pro sdílení (společné skupiny, chaty, sdílení událostí).

Další vzdělávání pro hostitele

Část hostitelů by se ráda vzdělávala o autismu a dalších znevýhodněních jak teoreticky, tak ve vztahu k péči o dítě s konkrétní diagnózou. Objevil se také zájem o konzultace s odborníky a kurz první pomoci.

Frekvence a délka pobytů dítěte u hostitelů

Třetina pečujících uvedla v dotazníku, že by ráda, aby pobyty dítěte u hostitele byly častější. Přání prodloužit pobyty, realizovat je (alespoň někdy) o víkendech, ideálně i s přespáním vyjadřovala část pečujících také na fokusních skupinách. Hostitelům naopak většinově vyhovuje stávající frekvence a kratší délka pobytů (typicky okolo 3–4 hodin).

Hrozí, že u části spárovaných dvojic se potřeby obou skupin budou míjet, očekávání nebudou naplněna, což může vyústit v nespokojenost s homesharingem.

Řešením by mohlo být pro rodiny, které cítí větší potřebu odlehčení, kompenzovat tuto potřebu po odlehčení formou jiných odlehčovacích služeb. Zároveň je důležité, aby zprostředkovávající organizace transparentně komunikovaly, jak velké odlehčení lze od homesharingu očekávat, měly přehled o potřebách obou stran a mohly být v případě sporů či nenaplněných očekávání mediátorem. Z evaluace se zdá, že se to děje a že organizace velmi pečlivě zvažují při párování pečujících a rodin jejich představy o rozsahu homesharingu.

Dlouhodobé sledování wellbeingu zapojených rodin

Evaluace zachytila vývoj wellbeingu pečujících ve dvou časových bodech. Vidíme náznak pozitivního trendu ve zlepšení wellbeingu pečujících ve všech dimenzích mezi vstupním měřením a průběžným dotazníkem, stejně jako zlepšení pozitivního wellbeingu u dětí podpořených homesharingem.

Krátce po vstupním měření se většina pečujících a jejich dětí zapojených do homesharingu začala vídat s hostiteli. Změna tedy může s homesharingem souviset. Pro spolehlivé zachycení trendu by bylo vhodné mít minimálně 3 měření. Dlouhodobější sledování wellbeingu by k tomu mohlo přispět. Zároveň jsme v evaluaci narazili na zpětnou vazbu, že dotazníkové baterie měřící wellbeing jsou pro řadu pečujících dlouhé a náročné, zvláště v jejich situaci, kdy mají volného času extrémně málo. Možnou cestou by bylo sledování pouze vybraných dimenzí wellbeingu.

Závěr

Závěr

Pečující i hostitelé jsou s homesharingem spokojeni a vnímají, že naplňuje jejich vstupní očekávání. Celkem 94 % pečujících a 99 % hostitelů uvedlo, že kdyby věděli to, co ví teď, zapojili by se do homesharingu znovu.

Mnoho dětí si své hostitele oblíbilo a zažívá s nimi nové impulzy. Rodiče mají více volného času, ten využívají především pro péči o své další děti, sebe, běžné povinnosti a partnerský život. Pociťují naději, úlevu, vděčnost. Oceňují pozitivní dopady na dítě, cení si toho, že dítě navázalo blízký vztah s další osobou, že se osamostatňuje. Často jim homesharing také přináší navázání bližšího vztahu s hostitelskou rodinou.

Obavy na straně pečujících i hostitelských rodin se díky zkušenostem s homesharingem minimalizovaly, velkou roli v tom hrají zprostředkující organizace, k nimž všechny zapojené rodiny cítí velikou důvěru. Jako klíčové prvky hladkého chodu v homesharingu se ukazuje přípravný kurz pro hostitele, pečlivé párování rodin zohledňující preference obou stran, podpora adaptačního průvodce na prvotních pobytech dítěte a hostitele a průběžná podpora pracovníků organizace dostupná oběma stranám.

Wellbeing pečujících se mezi vstupním měřením (kdy ještě většinově nebyli spárováni s hostiteli) a druhým měřením (kdy většina je spárovaná) mírně zvýšil ve všech sledovaných dimenzích.

Z proběhlých fokusních skupin vyplynulo, že námětů na to, jak by se homesharing mohl změnit, rozvíjet nebo jakou další podporu pečujícím a hostitelům poskytovat, není mnoho. U pečujících rodin (především těch se staršími dětmi) se objevoval názor, že asistovaných setkání s adaptačním průvodcem může být méně. Po čem rodiče dětí s mentálním či kombinovaným postižením naopak volají, je více společného setkávání v rámci pečujících rodin (za účelem sdílení specifické životní situace, inspirace i společných zážitků), méně často také vytvoření většího prostoru či mechanismu pro předávání si informací o dítěti pro ty případy, kdy je třeba, aby vyzvednutí a vracení dítěte proběhlo rychle. Hostitelé by uvítali kurz první pomoci a možnost se dále vzdělávat v problematice péče o děti s postižením.

Mentorované organizace vnímaly absolvovaný mentoringový program jako důležitou podporu při zavádění homesharingu.

Předložená i pilotní evaluace podrobně zmapovaly motivace a obavy rodičů i pečujících při vstupu do projektu (v obou evaluacích jsou zjištěny ve shodě) i spokojenost s homesharingem a podporou a péčí zprostředkovávajících organizací. Pro další evaluace by bylo přínosné více se zaměřit na mapování a vyhodnocování dlouhodobé zkušenosti s homesharingem a dlouhodoběji sledovat, zda mají spárování pečující vyšší wellbeing než nespárování pečující. Na straně organizací se pak zaměřit na to, jaký mají různá dílčí rozhodnutí (např. skladba realizačního týmu) dopad na podobu výsledného homesharingu a jeho hodnocení ze strany pečujících i hostitelů, případně jaký model spolupráce s dalšími subjekty se nejvíce osvědčuje.

Přílohy

Přílohy

Přehled grafů

GRAF	STRANA
Graf 1: Příjem pečujících domácností	16
Graf 2: Věk dítěte v homesharingu	17
Graf 3: Míra podpory dětí v homesharingu	17
Graf 4: Vývoj wellbeingu dětí mezi vstupním a průběžným měřením	18
Graf 5: Srovnání vývoje wellbeingu – spárované x nespárované děti	19
Graf 6: Intenzivní a neintenzivní péče o dítě v hodinách v pracovním dni	20
Graf 7: Spokojenost pečujících s různými oblastmi života	21
Graf 8: Pečující a odborná pomoc	22
Graf 9: Vývoj wellbeingu pečujících mezi vstupním a průběžným měřením	23
Graf 10: Srovnání vývoje wellbeingu pečujících – spárovaná x nespárovaná skupina	24
Graf 11: Obvyklý počet pobytů dítěte u hostitele za poslední 3 měsíce	30
Graf 12: Obvyklá délka pobytu u hostitele v hodinách za poslední 3 měsíce	30
Graf 13: Zkušenost s pobyty dítěte u hostitele. Souhlas s uvedenými výroky	31
Graf 14: Reakce dětí při předávání hostitelům	32
Graf 15: Celková spokojenost s homesharingem	40
Graf 16: Vnímaná podpora v homesharingu	40
Graf 17: Spokojenost s homesharingem (zda by se pečující přihlásili znovu)	40
Graf 18: Kategorie hostitelů	47
Graf 19: Věk hostitelů	48
Graf 20: Spokojenost hostitelů s různými oblastmi života	49
Graf 21: Motivace pro to stát se hostitelem	50
Graf 22: Postoje a pocity hostitelů při vstupu do projektu	51
Graf 23: Obavy hostitelů	53
Graf 24: Hodnocení vstupního přípravného kurzu	56
Graf 25: Vnímání homesharingu po přípravném kurzu	56
Graf 26: Reakce dětí při předávání z primárních rodin	63
Graf 27: Pocity hostitelů při předání dítěte zpět rodičům	64
Graf 28: Celkové hodnocení homesharingu spárovanými hostiteli	68

Přehled sebraných dat

Dotazníky

Dotazníky vyplňovali respondenti online v platformě LimeSurvey. K návratnosti přispívalo připomínání dotazníků pracovníky organizace, který jim link k vyplnění posílali.

- pečující rodiny – sběr baseline dat (jaro 2022) + průběžné dotazníky (podzim 2023)
- hostitelé – sběr baseline dat (jaro 2022), sběr dat po ukončení přípravného kurzu a průběžný dotazník (podzim 2023)
- dotazník mezi zprostředkujícími organizacemi ohledně personálního zajištění homesharingu (prosinec 2023)

Fokusní skupiny

V průběhu září až prosince 2023 proběhlo a bylo zanalyzováno 20 fokusních skupin. Část fokusních skupin proběhla online na platformě Zoom, část se jich uskutečnila osobně, v návaznosti na domluvě evaluátora a zprostředkujících organizací.

- 9 fokusních skupin proběhlo se spárovanými pečujícími rodinami – za každou organizaci 1 fokusní skupina (za Děti úplňku s ohledem na velké množství klientských rodin 2 fokusní skupiny)
- 8 fokusních skupin proběhlo se spárovanými hostiteli – opět za každou organizaci 1 fokusní skupina
- 3 fokusní skupiny se uskutečnily se zástupci ze zprostředkujících organizací (2 s adaptačními průvodci a pracovníky v terénu a 1 s řediteli či koordinátory homesharingu)

Projektový tým

Kateřina Šafářová – koordinace, vedení fokusních skupin, analýza dat, zpracování závěrečné zprávy

Martina Ducheček Koutná – vedení fokusních skupin, supervize

Kateřina Hudáčová – kvantitativní analýzy, zpracování závěrečné zprávy

Marek Pour – vedení fokusních skupin

Jan Netík – kvantitativní analýzy

Egle Havrdová – supervize

Kvantitativní data z evaluace

Samostatná příloha s názvem *Kvantitativní data z evaluace* prezentuje další grafy z kvantitativních dotazníkových šetření, které nebyly zařazeny do této závěrečné zprávy.

Wellbeing pečujících rodin

Výsledky a použité měřicí nástroje pro měření wellbeingu pečujících i dětí zapojených do homesharingu představujeme *podrobněji v samostatné příloze*.

